બીજી આવૃત્તિ વધુ સમજૂતિ સાથે

ઉર્દૂ શિક્ષક

સ્વઅધ્યયન દ્વારા ગુજરાતીથી
ઉર્દૂભાષા શીખવા માટેનું પુસ્તક

લેખક : અખ્તર હુસેન અખ્તર

કલીમ બુક ડીપો એન્ડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ
ખાસ બજાર, તીન દરવાજા, અહમદાબાદ-૧.

સ્વઅધ્યયન દ્વારા વિશ્વની મધૂર ઉર્દૂ
ભાષા શીખવા માટેનું પુસ્તક

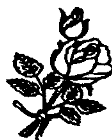
ઉર્દૂ શિક્ષક

: લેખક :

અખ્તર હુસેન અખ્તર
મેમ્બર ગુજરાત ઉર્દુ સાહિત્ય એકેડમી

કિંમત : રૂા. 30-00

: પ્રકાશક :

કલીમ બુક ડીપો એન્ડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ
ખાસ બાઝાર, તીન દરવાઝા, અહમદાબાદ - ૩૮૦૦૦૧.

નામ : ઉર્દુ શિક્ષક

લેખક : અખ્તર હુસેન અખ્તર
પતા : જુના કુંભારવાડા દરગાહની સામે,
શાહ ફાઝીલની મસ્જિદ પાસે,
જમાલપુર, અહમદાબાદ-૧.

આવૃત્તિ : ચોથી અદ્યતન

નકલ : ૨૦૦૦

ઈ.સ. : જુન ૨૦૦૪

કિંમત : રૂા. 30-00

: કોમ્પ્યુટર કમ્પોઝ :

જે. કે. કોમ્પ્યુટર ગ્રાફિક્સ
હોટલ આશિયાના ની સામે, સલાપસ રોડ,
અહમદાબાદ - ૩૮૦૦૦૧. ફોન નં. : ૨૫૫૧૦૨૧૫

: મુદ્રક અને પ્રકાશક :

કલીમ બુક ડીપો એન્ડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ
ખાસ બાઝાર, તીન દરવાઝા,
અહમદાબાદા - ૩૮૦૦૦૧. ફોન નં. : ૨૫૩૫૦૦૫૬

: પ્રસ્તાવના :

ઉર્દૂ એટલે લશ્કર. લશ્કરમાં જે રીતે વિવિધ પ્રદેશો, જાતિઓ અને ધર્મોના સિપાઈઓ હોય છે; એજ રીતે ઉર્દૂમાં પણ વિવિધ ભાષાઓના શબ્દો છે. તે એશિયાની સૌથી લોક પ્રિય ભાષા છે. નાત, જાત અને ધર્મના ભેદભાવ વિના તે ફક્ત ભારત અને પાકિસ્તાનમાંજ નહિં, પરંતુ સમગ્ર વિશ્વમાં બોલાતી મધૂર ભાષા છે. તેની પોતાની આગવી સુંદર 'નસ્તાલીક' લિપિ છે. તેની ભારતીય ઉપમહા ખંડ તેની જન્મભૂમિ છે. સને ૧૯૪૭ માં ભાગલા પછી તે પાકિસ્તાનની રાષ્ટ્રભાષા બની ભારતમાં રાજકીય અને ધાર્મિક દ્વેષને લીધે તેની સાથે દ્વેધીભાવ રાખવામાં આવ્યો. આમ છતાં ઉર્દૂએ પોતાની મિઠાસ અને દિલમાં ઊતરી જવાની આગવી વિશેષતાને કારણે ફિલ્મો, રેડિયા, ટી.વી.અને લોક સંપર્કની ભાષા તરીકે દેશ વિદેશમાં પોતાની પક્કડ મજબૂત રાખી છે.

ઉર્દૂએ ગુજરાતી ભાષાને 'ગઝલ'ની અણમોલ ભેટ આપી છે. ગુજરાતના લોકોને ઉર્દૂભાષા સરળતાથી લખતા-વાંચતા શીખવા તેમજ શીખવવામાં સહાયરૂપ થાય અને વાતચીત કરવામાં ઉપયોગી નીવડે તે હેતુથી મે આ પુસ્તક લખ્યું છે. તેની અદ્યતન આવૃત્તિ રજુ કરતાં હું આનંદ અનુભવું છું. નિષ્ણાતો અને વિદ્વાનોના રચનાત્મક સૂચનો હંમેશા આવકાર્ય રહેશે.

-અખ્તર હુસેન અખ્તર તા. ૧-૯-૨૦૦૧

: અદ્યતન આવૃતિ વખતે :

અલ્હમ્દો લિલ્લાહ કલીમ બુક ડીપો એન્ડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ અહમદાબાદ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી ઉર્દુની તરક્કી માટે કાર્યશીલ છે. જેના ભાગ રૂપે ઉર્દુ શિક્ષક નામની પુસ્તકની પ્રથમ આવૃતિ ફેબ્રુઆરી ૧૯૯૧ માં પ્રગટ કરી હતી. જે એડીશન પુરૂ થઈ જતા વચ્ચે બીજા બે એડીશન છાપવા પડ્યા હતા. ગુજરાતના લોકોની આ ઉર્દુ પ્રત્યેની લાગણી અને માંગ જોઈ તેમની માંગણી પુરી કરવા અમે આ ચોથું એડીશન જેને અદ્યતન, કોમ્પ્યુટરાઈઝ્ડ બનાવાયું છે, અને સાથે સાથે સુધારો વધારો કરી લોકો આસાની થી ઉર્દુ શીખી શકે એ વાતને ધ્યાનમાં રાખી છે.

કલીમ બુક ડીપો એન્ડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ દ્વારા આ પુસ્તક ગુજરાતી ભાષી લોકો સરળ રીતે ઉર્દુ સમજી શકે માટે સરળ ભાષામાં આ અદ્યતન એડીશન તૈયાર કરાયું છે. આ એડીશન તૈયાર કરવામાં મદદ કરનાર જનાબ અખ્તર હુસેન અખ્તર સાહેબ (મેમ્બર : ગુજરાત ઉર્દુ સાહિત્ય એકેડમી)ના અમે ખુબ ખુબ આભારી છીએ.

સાથે સાથે વાંચક વર્ગને અમો નમ્ર ભાવે અરજ કરીએ છીએ કે, આ પુસ્તકમાં ભાષા દોષ, વ્યાકરણ, શબ્દકોષ વગેરેમાં કોઈપણ ક્ષતિ રહી ગઈ હોય તો અમને જાણ કરવા વિનંતી છે. જેને આગળના એડીશનમાં સુધારી શકાય.

લી. પ્રકાશક

વર્ણ પરિચય

ઉર્દૂ વર્ણમાલામાં બાવન (૫૨) અક્ષરો છે.

(જમણે થી ડાબી તરફ વાંચો)

ث	ٹ	ت	پ	ب	ا
ષે	ટે	તે	પે	બે	અલિફ

خ	ح	چ	ج
ખે	હે	ચે	જીમ

ژ	ز	ڑ	ر	ذ	ڈ	د
ઝે	ઝે	ળે	રે	ઝાલ	ડાલ	દાલ
ظ	ط	ض	ص	ش	س	
ઝોય	તોય	ઝુવાદ	સુવાદ	શીન	સીન	
گ	ک	ق	ف	غ	ع	
ગાફ	કાફ	કાફ	ફે	ગૈન	ઐન	

ه	و	ن	م	ل
હે	વાવ	નૂન	મીમ	લામ

ے	ی	ء
બળીયે	યે	હમ્ઝા

ڈھ	دھ	چھ	جھ	ٹھ	تھ	پھ	بھ
ઢ	ધ	છ	ઝ	ઠ	થ	ફ	ભ

نھ	مھ	لھ	گھ	کھ	ڑھ	رھ
નહ	મહ	લહ	ઘ	ખ	ળહ	રહ

વર્ણ ઉચ્ચાર

		ث	ٹ	ت	پ	ب	ا
		ષ	ટ	ત	પ	બ	અ
			خ	ح	چ	ج	
			ખ	હ	ચ	જ	
	ژ	ز	ڑ	ر	ذ	ڈ	د
	ઝ	ઝ	ળ	ર	ઝ	ડ	દ
		ظ	ط	ض	ص	ش	س
		ઝ	ત	ઝ	સ	શ	સ
		گ	ک	ق	ف	غ	ع
		ગ	ક	ક	ફ	ગ	અ
ے	ی	ء	ہ	و	ن	م	ل
ય	ય	અ	હ	વ	ન	મ	લ
ڈھ	دھ	چھ	جھ	ٹھ	تھ	پھ	بھ
ઢ	ધ	છ	ઝ	ઠ	થ	ફહ	ભ
	نھ	مھ	لھ	گھ	کھ	ڑھ	رھ
	નહ	મહ	લહ	ઘ	ખ	ળહ	રહ

યાદ રાખો

૧. ث અને ص ના ખરા ઉચ્ચાર માટે જીભને "થ" અને "સ"ના ઉચ્ચાર કેન્દ્રોની વચ્ચે રાખી ઉચ્ચારવું.

૨. ح، خ، ط، ع، غ، અને ق નું ઉચ્ચારણ કંઠના અંતિમ છેડેથી કરવું.

૩. ذ، ز، ژ، ض અને ظ ના ખરા ઉચ્ચાર માટે જીભને "જ" અને "સ" ના ઉચ્ચાર કેન્દ્રોની વચ્ચે રાખી ઉચ્ચારવું.

૪. ف ના ખરા ઉચ્ચાર માટે હોઠ બીડી બોલતાં જઈ હવા છોડતાં મોં ખોલવું.

૫. ره، ڑھ، لھ، مھ અને نھ ના ખરા ઉચ્ચાર માટે અનુક્રમે ર, ળ, લ, મ અને ન ને હ ના તદ્દન હળવા અવાજ સાથે ઉચ્ચારવું.

સ્વાધ્યાય

અક્ષરો ઓળખો :

ات ج خ ذ ز ش ط غ ک م ہ ے تھ چھ رھ کھ نھ

અક્ષરો ઓળખો :

ب ٹ چ د ڑ ژ س ض ع ف ل ن ء بھ ٹھ دھ ڑھ کھ لھ

અક્ષરો ઓળખો :

پ ٹ ث ح ڈ ر ص ظ ق گ و ی پھ جھ ڈھ مھ

દરેક ને દસ વાર ઉચ્ચારો :

ا ب پ ت ٹ ث بھ پھ تھ ٹھ ج چ ح خ جھ چھ

د ڈ ذ ر ڑ ز ژ دھ ڈھ رھ ڑھ س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ق ک گ ل م ن کھ گھ لھ مھ نھ

و ہ ء ی ے

વર્ણ લિપિ

ا ب پ ت ٹ ث

ج چ ح خ

د ڈ ذ ر ڑ ز ژ

س ش ص ض ط ظ

ع غ ف ق ک گ ل

م ن و ہ ء ی ے

بھ پھ تھ ٹھ جھ چھ

دھ ڈھ رھ ڑھ

کھ گھ لھ مھ نھ

અંતમાં	મધ્યમાં	શરૂઆતમાં	મૂળરૂપ
ـا	ـا	ا	ا
ـب	ـبـ	بـ	ب
ـپ	ـپـ	پـ	پ
ـت	ـتـ	تـ	ت
ـٹ	ـٹـ	ٹـ	ٹ
ـث	ـثـ	ثـ	ث
ـج	ـجـ	جـ	ج
ـچ	ـچـ	چـ	چ
ـح	ـحـ	حـ	ح
ـخ	ـخـ	خـ	خ
ـد	ـد	د	د
ـڈ	ـڈ	ڈ	ڈ
ـذ	ـذ	ذ	ذ

અંતમાં	મધ્યમાં	શરૂઆતમાં	મૂળરૂપ
ـر	ـر	ر	ر
ـڑ	ـڑ	ڑ	ڑ
ـز	ـز	ز	ز
ـژ	ـژ	ژ	ژ
ـس	ـسـ	سـ	س
ـش	ـشـ	شـ	ش
ـص	ـصـ	صـ	ص
ـض	ـضـ	ضـ	ض
ـط	ـطـ	طـ	ط
ـظ	ـظـ	ظـ	ظ
ـع	ـعـ	عـ	ع
ـغ	ـغـ	غـ	غ
ـف	ـفـ	فـ	ف

અંતમાં	મધ્યમાં	શરૂઆતમાં	મૂળાક્ષર
ـبھ	ـبھـ	بھـ	بھ
ـپھ	ـپھـ	پھـ	پھ
ـتھ	ـتھـ	تھـ	تھ
ـٹھ	ـٹھـ	ٹھـ	ٹھ
ـجھ	ـجھـ	جھـ	جھ
ـچھ	ـچھـ	چھـ	چھ
ـدھ	ـدھـ	دھـ	دھ
ـڈھ	ـڈھـ	ڈھـ	ڈھ
ـرھ	ـرھـ	رھـ	رھ
ـڑھ	ـڑھـ	ڑھـ	ڑھ
ـکھ	ـکھـ	کھـ	کھ
ـگھ	ـگھـ	گھـ	گھ
ـلھ	ـلھـ	لھـ	لھ
ـمھ	ـمھـ	مھـ	مھ
ـنھ	ـنھـ	نھـ	نھ

અંતમાં	મધ્યમાં	શરૂઆતમાં	મૂળાક્ષર
ـق	ـقـ	قـ	ق
ـك	ـکـ	کـ	ك
ـگ	ـگـ	گـ	گ
ـل	ـلـ	لـ	ل
ـم	ـمـ	مـ	م
ـن	ـنـ	نـ	ن
ـو	ـو	و	و
ـه/ـہ	ـہـ	ہـ	ہ
ـع	ـعـ	عـ	ع
ـی	ـیـ	یـ	ی
ـے	ـیـ	یـ/یہ	ے

“અ”ની માત્રા

حج = ج + ح　　　اب = ب + ا

હજ= જ + હ　　　અબ = બ + અ

ٹھگ = ٹھ گ = گ + ٹھ　　　در = ر + د

ઠગ = ગ + ઠ　　　દર = ર + દ

بچت = ت + چ + ب　　　کمر = ر + م + ک

બચત = ત + ચ + બ　　　કમર = ર + મ + ક

خط	نل	جب	پل	ٹس	تر	بد	رب
ખત	નલ	જબ	પલ	ટસ	તર	બદ	રબ
فر	غم	ظن	شک	سر	زن	رس	دس
ફર	ગમ	ઝન	શક	સર	ઝન	રસ	દસ
وٹ	رن	ون	نم	من	لب	گپ	کم
વટ	રન	વન	નમ	મન	લબ	ગપ	કમ
پھن	تھم	بھر	حل	ہل	حق	حد	ہم	ہر
ફન	થમ	ભર	હલ	હલ	હક	હદ	હમ	હર
قد	تھل	ڈھل	دھڑ	گھر	دھر	چھت	جھٹ
કદ	થલ	ઢલ	ધળ	ઘર	ધર	છત	ઝટ

بڑھ پڑھ چڑھ گڑھ جھڑ چھڑ اٹل اثر

અસર અટલ છળ ઝળ ગળહ્ ચળહ્ પળહ્ બળહ્

اجل ادب ارب عرب بشر بغل پلک پلٹ

પલટ પલક બગલ બશર અરબ અરબ અદબ અજલ

تڑپ ٹپک جھپک صنم جنم ہوس چرس خبر

ખબર ચરસ હવસ જનમ સનમ ઝપક ટપક તળપ

دخل عمل دھرم بھرم کرم سبق سڑک شہر

શહર સળક સબક કરમ ભરસ ધરમ અમલ દખલ

ظفر غزل قسم کمر قمر لچک لپک نمک ورق

વરક નમક લપક લચક કમર કમર કસમ ગઝલ ઝફર

فرحت نفرت نخوت کثرت کسرت حسرت

હસરત કસરત કષરત નખવત નફરત ફરહત

مذہب مخمل مطلب اصغر اکبر انور افسر

અફસર અનવર અકબર અસગર મતલબ મખમલ મઝહબ

بخت سخت جبر صبر قبر عقل لفظ

લફ-ઝ અક-લ કબ્ર સબ્ર જબ્ર સખ્ત બખ્ત

وقت بزم رزم شرم سرد گرم نرم حرف

હર્ફ નર્મ ગર્મ સર્દ શર્મ રઝ-મ બઝ-મ વક-ત

صرف فرش عرش درد مرگ نرک بکس عکس

સર્ફ ફર્શ અર્શ દર્દ મર્ગ નર્ક બકર્સ અકસ

نظم نشر نسخ ابر اصل وصل فصل اَمُر

નઝ્-મ નસ-ર નસખ અબ્ર અસ-લ વસ-લ ફસ-લ અમ્ર

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

રબ, કબ, ગર, બજ, જગ, પટ, ટબ, તન, નટ, જમ, રજ,
જર, ચટ, ટચ, પટ, ટપ, હલ, ખર, દસ, બસ, પસ, નસ,
રન, રમ, ટન, બળ, સબ, શબ, ફન, કલ, ગન, લબ, લઠ,
બલ, રદ, દર, હમ, છક, ઠલ, ઘટ, ઘર, પર, બસ,

૨. વાંચો અને લખો :-

شَرْطْ ۔ حَرَجْ ۔ دَرْسْ ۔ تَرْسْ ۔ عَرْشْ ۔ اَحْقَرْ ۔

اَحْمَدْ ۔ اَخْتَرْ ۔ اَمْجَدْ ۔ اَگَسْتْ ۔ سَرْجَنْ ۔ جَدْوَلْ ۔

سَطْوَتْ ۔ شَهْوَتْ ۔ جَگَتْ ۔ صَنْعَتْ ۔ لَشْكَرْ ۔ مَرْيَلْ ۔

مَقْتَلْ ۔ مَنْظَرْ ۔ مَحْشَرْ ۔ غَفْلَتْ ۔ مَمْتَا ۔ مَشْغَلْ ۔

دَسْتَكْ ۔ حَمْدْ ۔ طَشْتْ ۔ نَسْلْ ۔ وَجْدْ ۔ هَضْمْ ۔

وَصْلْ ۔ وَقْفْ ۔ وَگَرْ ۔ ثَمَرْ ۔ مَكَرْ ۔ نَگَرْ ۔

وَطَنْ ۔ نَجَفْ ۔ مَهَكْ ۔ مَدَدْ ۔ تَهَكَنْ ۔ بَكْتَرْ ۔

"આ"ની માત્રા

تا = تا = ا + ت　　　آ = ا + ا

તા = અ + ત　　　આ = અ + અ

سا = سا = ا + س　　　بھا = ا + بھ

સા = અ + સ　　　ભા = અ + ભ

مالا = مالا = ا + ل + ا + م　　　کام = کام = م + ا + ک

માલા = અ + લ + અ + મ　　　કામ = મ + અ + ક

با تا پا ٹا ثا جا چا حا خا دا ڈا ذا

ઝા ડા દા ખા હા ચા જા સા ટા પા તા બા

یا را ڑا زا ژا سا شا صا ضا طا ظا

ઝા તા ઝા સા શાં સા ઝા ઝા ળા રા યા

عا غا فا قا کا گا لا ما نا وا ہا

હા વા ના મા લા ગા કા કા ફા ગા આ

بھا پھا تھا ٹھا جھا چھا دھا ڈھا کھا

ખા ઢા ધા છા ઝા ઠા થા ફા ભા

گھا آب آپ آج آر آڑ • آس

આસ આળ આર આજ઼ આપ આબ ઘા

شام	رام	دام	نام	کام	بام	آم
શામ	રામ	દામ	નામ	કામ	બામ	આમ
آگ	بھار	نار	کار	کھار	خار	ہار
આગ	ભાર	નાર	કાર	ખાર	ખાર	હાર
چار	جار	ناگ	جھاگ	بھاگ	ہاتھ	ساتھ
ચાર	જાર	નાગ	ઝાગ	ભાગ	હાથ	સાથ
بات	رات	مال	گال	ڈاٹ	ساٹھ	پاٹ
બાત	રાત	માલ	ગાલ	ડાટ	સાઠ	પાટ
ٹاٹ	گھاٹ	کھاٹ	ناز	باز	ساز	کاج
ટાટ	ઘાટ	ખાટ	નાઝ	બાઝ	સાઝ	કાજ

لاج	جوان	کمان	آسان	آرام
લાજ	જવાન	કમાન	આસાન	આરામ
آداب	پاتال	آواز	آزاد	آدھار
આદાબ	પાતાલ	આવાઝ	આઝાદ	આધાર
بازار	لاڈ	لات	ہڑتال	پڑتال
બાઝાર	લાડ	લાત	હળતાલ	પળતાલ
ناتال	شاداب	تماشا	نارسا	آزما
નાતાલ	શાદાબ	તમાશા	નારસા	આઝમા
بارہا	نایاب	احباب	مزار	صبا
બારહા	નાયાબ	અહબાબ	મઝાર	સબા
ٹاٹا	دھاگا	لاما	رکشا	راجا
ટાટા	ધાગા	લામા	રક્શા	રાજા
تھانا	تاشا	تاگا	آغا	لاشا
થાના	તાશા	તાગા	આગા	લાશા

નાના વાક્યો

(۲): کھانا کھا۔ ખાના ખા.	(۱): کام کر۔ કામ કર.
(۴): بازار جا۔ બાઝાર જા.	(۳): آرام کر۔ આરામ કર.
(۶): بات مت کر۔ બાત મત કર.	(۵): گھاٹ چل۔ ઘાટ ચલ.
(۸): لات مت مار۔ લાત મત માર.	(۷): آواز مت کر۔ આવાઝ મત કર .
(۱۰): گال صاف کر۔ ગાલ સાફ કર.	(۹): سامان رکھ۔ સામાન રખ.
(۱۲): نیا گانا گا۔ નયા ગાના ગા.	(۱۱): آداب بجالا۔ આદાબ બજા લા.
(۱۴): لالا اناج رکھ۔ લાલા અનાજ રખ.	(۱۳): قلم دوات لا۔ કલમ દવાત લા.
(۱۶): جان بچاکر بھاگ۔ જાન બચાકર ભાગ.	(۱۵): آسان سبق یاد کر۔ આસાન સબક યાદ કર.
(۱۸): راجا پان مت کھا۔ રાજા પાન મત ખા.	(۱۷): چار آم کھا۔ ચાર આમ ખા.
(۲۰): ڈاٹ لگا کر لانا۔ ડાટ લગાકર લાના.	(۱۹): ہاتھ مت لگا۔ હાથ મત લગા.
(۲۲): ساتھ ساتھ چل۔ સાથ સાથ ચલ.	(۲۱): کام کاج کرتا رہ۔ કામ કાજ કરતા રહ.

અરબી શબ્દો (વિશિષ્ટ લખાણ સાથે) વાંચો અને લખો :-

اَقْصٰی (اقصا)	اَعْلٰی (اعلا)	اَدْنٰی (ادنا)
અકસા	આલા	અદના

سَلْمٰی (سلما)	دعوٰی (دعوا)	تقوٰی (تقوا)	تعالٰی (تعالا)
સલમા	દાવા	તકવા	તઆલા
فتوٰی (فتوا)	یحیٰی (یحیا)	ماوٰی (ماوا)	ماجرٰی (ماجرا)
ફતવા	યહયા	માવા	માજરા

اَعْمٰی (اعما)	رَحْمٰن (رحمان)	عَلٰی (علا)
આમા	રહમાન	અલા
سَمٰوٰت (سماوات)	زَکٰوۃ (زکات)	صَلٰوۃ (صلات)
સમાવાત	ઝકાત	સલાત
اَنْھٰر (انہار)	طٰہٰ (طاہا)	دَرَجٰت (درجات)
અનહાર	તાહા	દરજાત

૪. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

કામગાર, ગારતગર, દસ્તકાર, પાનદાન, નમકદાન, કલમદાન, બનયા, ડામર, પામાલ, તોતા, સમઝાના, નવાઝના, અખાળા, બાજરા, બતાશા, બટવા, ભારત, પાઠશાલા, પારા, પટાખા, ઝાળના, છાપા, મસાલા, ચટાખા, ખર્ચા, અદલા, બદલા, આદમ, આસન, કબાટ, સપાટ, આટા, આસાર, આધા, સાઝા, આરામ, આસાન, આસમાન, આશરમ,

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

આન, પાન, કાન, નાન, તાલ, જાલ, ચાલ, ટાલ,
જાટ, કાટ, ખાટ, લાટ, હાર, દાર, પાર, ચાર, ડાર,
રાગ, રામ, રાજ, રાત, સાલ, બાલ, નાલ, તાલ,
રાજ, તાજ, નાક, બાક, પાક, ચાક, છાલ, ભાલ,
થાલ, ઢાલ, ખાલ, બામ, માર, કલામ, જમાલ,
સવાલ, જવાબ, જાળા, કાકા, નાના, માતા, બાવા,

૨. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ઘર પર રહ.	(૨) શાન કાયમ રખ.
(૩) ઘાસ કાટ.	(૪) નાક સાફ કર.
(૫) નાપાક મત રહ.	(૬) નાન ખા.
(૭) વક્ત ગારત મત કર.	(૮) માતમ મત કર.
(૯) જાપાન ચલા જા.	(૧૦) રાધા અનાર ખા.

૩. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

آنا۔ بانا۔ جانا۔ باپ۔ بات۔ جاکر۔ کھاکر۔ لاکر۔

بالا۔کالا۔ لانا۔ رانا۔ بھاشا۔ بھالا۔ پھاڑنا۔

جھاڑنا۔ دہاڑنا۔ پسارنا۔ سماج۔ عوام۔ سالار۔ جھالر۔

تاوان۔ ثواب۔ خاقان۔ داماد۔ چالاک۔ آباد۔

بارات۔ حالات۔ والان۔ زبان۔ عادت۔ غارت۔ فارس۔

"હસ્વઇ"ની માત્રાશિફા =અ+ફ+શિ ઇસ = સ+ઇ

شِفا =	ا + ف + شِ	اِس =	س + اِ
શિફા=	અ + ફ + શિ	ઈસ =	સ + ઈ
غِذا =	ا + ذ + غِ	کِیا =	ا + ی + کِ
ગિઝા =	અ + ઝ + ગિ	કિયા =	અ + ય + કિ
پِلپِلا =	ا + ل + پِ + ل + پِ	اِبتِدا =	ا + د + تِ + ب + اِ
પિલપિલા =	અ+લ+પિ+લ+પિ	ઈબતિદા =	અ+દ+તિ+બ+ઈ

اِ بِ پِ تِ ٹِ ثِ جِ چِ

ઈ બિ પિ તિ ટિ થિ જિ ચિ

حِ خِ دِ ڈِ ذِ رِ ڑِ زِ ژِ سِ شِ

હિ ખિ દિ ડિ ઝિ રિ ળિ ઝિ ઝિ સિ શિ

صِ ضِ طِ ظِ عِ غِ فِ قِ کِ گِ

સિ ઝિ તિ ઝિ ઈ ગિ ફિ કિ કિ ગિ

لِ مِ نِ وِ ہِ ءِ یِ بھِ پھِ تھِ ٹھِ

લિ મિ નિ વિ હિ ઈ યિ ભિ ફિ થિ ઠિ

جھِ چھِ دھِ ڈھِ کھِ گھِ

ઝિ છિ ધિ ઢિ ખિ ઘિ

اِک بِن دِل حِنا نِب بِل مِل گِدھ

ઈક બિન દિલ હિના નિબ બિલ મિલ ગિધ

طِب ٹِک جِن پِن چِق سِن کِس گِل

તિબ ટિક જિન પિન ચિક સિન કિસ ગિલ

لِکھ سِٹ ہِل جِھل بِھن پِھر کِر وِگ

લિખ સિટ હિલ ઝિલ ભિન ફિર કિર વિગ

کِتاب حِساب خِطاب عِتاب چِکن چِلمن

કિતાબ હિસાબ ખિતાબ ઈતાબ ચિકન ચિલમન

چِنار بِہار حِصار اِمام کِسان اِجازت

ચિનાર બિહાર હિસાર ઈમામ કિસાન ઈજાઝત

عِنایت کِفایت خِلافت تِلاوت سِیاست رِیاست

ઈનાયત કિફાયત ખિલાફત તિલાવત સિયાસત રિયાસત

نِگار عِلاج وِداع شِکست سِکندر ہِجرت

નિગાર ઈલાજ વિદાઅ શિકસ્ત સિકન્દર હિજરત

اِنتِظار اِشتِہار پِکنِک جِھلمِل نِکاح

ઈન્તિઝાર ઈશ્તિહાર પિકનિક ઝિલમિલ નિકાહ

اِنکار اِقرار اِرشاد سِفارِش

ઈન્કાર ઈકરાર ઈર્શાદ સિફારિશ

مِلاوٹ پِیاز بِستر سِگار

મિલાવટ પિયાઝ બિસ્તર સિગાર

بچھانا	جھڑکنا	جھجکنا	تھرکنا	پھسلنا	پھٹکار	
બિછાના	ઝિળકના	ઝિજકના	થિરકના	ફિસલના	ફિટકાર	
بگاڑنا	بگڑنا	پگھلنا	بکھرنا	کھسیانا	کھسکنا	چھلکا
બિગાળના	બિગળના	પિઘલના	બિખરના	ખિસયાના	ખિસકના	છિલકા

નાના વાક્યો

(۲) لِباس پہن۔ લિબાસ પહન.	(۱) کِتاب پڑھ۔ કિતાબ પળહ.
(۴) نِگاہ رکھ۔ નિગાહ રખ.	(۳) نِکاح کر۔ નિકાહ કર.
(۶) پیاز کاٹ۔ પિયાઝ કાટ.	(۵) بِستر لگا۔ બિસ્તર લગા.
(۸) تجارت کر۔ તિજારત કર.	(۷) خط لِکھ۔ ખત લિખ.
(۱۰) عِلاج کروا۔ ઈલાજ કરવા.	(۹) دِھیان کر۔ ધિયાન કર.
(۱۲) سِگار جلا رہا تھا۔ સિગાર જલા રહા થા.	(۱۱) سِفارش مت کر۔ સિફારિશ મત કર.
(۱۴) عبادت کیا کر۔ ઈબાદત કિયા કર.	(۱۳) مِلاوٹ مت کر۔ મિલાવટ મત કર.
(۱۶) حق کا اِقرار کر۔ હક કા ઈકરાર કર.	(۱۵) پِکنک پر جا۔ પિકનિક પર જા.
(۱۸) اِمام پڑھا رہا تھا۔ ઈમામ પળહા રહા થા.	(۱۷) کِسان جا رہا تھا۔ કિસાન જા રહા થા.
(۲۰) ساتھ نِبھاتا چلا جا۔ સાથ નિભાતા ચલા જા.	(۱۹) لڑنا بھِڑنا کب تک ؟ લળના ભિળના કબતક ?

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ઈબા, ઈખલાસ, ઈખ્તિલાફ, ઈખતિસાર, ઈજમાલ, ઈજલાસ, ઈજાઝત, ઈઝાફ઼ત, ઈઝહાર, ઈતિકાદ, ઈતિબાર, ઈતવાર, ઈતિમાદ, ઈધર, ઈનઆમ, ઈનાયત, ઈન્કમ, ઈન્કિલાબ ,ઈન્જકશન, ઈન્ડિયા, ઈન્સાન, ઈન્સાફ, ઈબારત, ઈમલા, ઈમારત, ઈમ્તિહાન, ઈરાક, ઈલકાબ, ઈલ્મ, ઈલ્તિજા, ઈલ્તિમાસ, ઈશ્ક, ઈશારત, ઈસ્મ, ઈસ્તિઅમાલ, ઈસ્તિલાહ, ઈસ્મત, ઈસ્લામ.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

دِماغ۔ شاکِر۔ اِدراک۔ جِہاد۔ چمگاڈر۔ رَاہِب۔

سَاحِر۔شاعِر۔عارِف۔کِردار۔ فِراق۔بِسمِل۔تِلک۔

غالِب۔لازِم۔والِد۔ہِند۔مِلن۔خِدمت۔ بِھکاری۔

پِلچر۔چلمن۔بِرادر۔ترکس۔حاتم۔ہِٹلر۔ نِگارِش۔

مِشن۔ جگر۔ اِقبال۔ ہِجرت۔ ورزِش۔ نِشاط۔

اِمکان۔ اِلحاق۔ قاصِد۔ وارِث۔ گرگِٹ۔ کِتابت۔

3. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) હિસાબ કિતાબ રખ.	(૨) ઈલ્મ હાસિલ કર.
(૩) ઈન્જકશન લગાના થા.	(૪) સાબિર ઈધર આ.
(૫) ઈઝાફત લગાયા કર.	(૬) ઈલ્યાસ ખત લિખ.
(૭) ઘર બિખર ગયા.	(૮) ઈમલા બિગળ ગયા.
(૯) બારિશ કા ઈમ્કાન થા.	(૧૦) હાતિમ કા ઝિક્ર કર.

"દીર્ઘઇ"ની માત્રા

ا + ی = ای

ઈ = ય + અ

ع + ی + د = عید

ઈદ = દ + ય + અ

پ + ی + ر = پیر

પીર = ર + ય + પ

بھ + ی + ڑ = بھیڑ

ભીળ = ળ + ય + ભ

م + ا + ل + ی = مالی

માલી = ય + લ + અ + મ

ن + ی + ل + ا + م = نیلام

નીલામ = મ+અ+લ+ય+ન

ای بی پی تی ٹی جی چی حی خی

ખી હી ચી જી ટી તી પી બી ઈ

دی ڈی ری زی سی شی صی طی

તી સી શી સી ઝી રી ડી દી

عی غی فی قی کی گی لی می نی وی ہی

હી વી ની મી લી ગી કી કી ફી ગી ઈ

بھی پھی تھی ٹھی جھی چھی دھی ڈھی کھی گھی ئی

ઈ ઘી ખી ઢી ધી છી ઝી ઠી થી ફી ભી

تین سین لین بین ٹین بیم جیم

જીમ બીમ ટીન બીન લીન સીન તીન

بھیم ریم پیر تیر چیر کھیر میر ویر

વીર મીર ખીર ચીર તીર પીર રીમ ભીમ

جِیبھ چِیخ دِید سِیپ شِیر فِیس گِیت

ગીત ફીસ શીર સીપ દીદ ચીખ જીભ

بِیج ٹھِیک ڈِھیل چِیز نِیم رِیچھ بِیس

બીસ રીછ નીમ ચીઝ ઢીલ ઠીક બીજ

تِیس فِیل نِیل کِیل چِیل سِیتا چِیتا گِیتا

ગીતા ચીતા સીતા ચીલ કીલ નીલ ફીલ તીસ

چابِی کاپِی کافِی پانِی رانِی بھاجِی حاجِی پاجِی

પાજી હાજી ભાજી રાતી પાની કાફી કાપી ચાબી

گاڑِی ساڑِی جھاڑِی چٹائی مِٹھائی پڑھائی

પળહાઈ મિઠાઈ ચટાઈ ઝાળી સાળી ગાળી

حکِیم علِیم شرِیف زمِین اِیران دلِیل

દલીલ ઈરાન ઝમીન શરીફ અલીમ હકીમ

قلِیل جلِیل دھرتِی بھرتِی زِندگی بندگی ٹی وی

ટીવી બન્દગી ઝિન્દગી ભરતી ધરતી જલીલ કલીલ

بیوِی راضِی افعِی زبانِی تقدِیر تقرِیر

તકરીર તકદીર ઝબાની અફઈ રાઝી બીવી

تاثِیر تعمِیر تحرِیر تعزِیر دِیوار شہِید

શહીદ દીવાર તાઝીર તહરીર તામીર તાસીર

شادِی	ناہِید	غنی	تفصِیل	ثقِیل	ذلِیل	دلِیل
શાદી	નાહીદ	ગની	તફસીલ	ષકીસ	ઝલીલ	દલીલ
کفِیل	نِیل	خلِیل	عدِیل	جبِین	اَمِین	اِیجاد
કફીલ	નીલ	ખલીલ	અદીલ	જબીન	અમીન	ઈજાદ

નાના વાક્યો

(۱) عِید منا۔ ઈદ મના.	(۲) قرِیب آ۔ કરીબ આ.
(۳) جِینا سیکھ۔ જીના સીખ.	(۴) کھِیر بنا۔ ખીર બના.
(۵) ساڑی پہن۔ સાળી પહન.	(٦) دلِیل کر۔ દલીલ કર.
(۷) جلدِی رکھ۔ જલ્દી રખ.	(۸) تفصِیل لکھ۔ તફસીલ લિખ.
(۹) گِیت گایا۔ ગીત ગાયા.	(۱۰) وزِیر آیا۔ વઝીર આયા.
(۱۱) ذلِیل مت کر۔ ઝલીલ મત કર.	(۱۲) اپنی وردِی پہن۔ અપની વર્દી પહન.
(۱۳) مچھلی نمکین تھی۔ મછલી નમકીન થી.	(۱۴) باہر خلِیل کھڑا تھا۔ બાહર ખલીલ ખળા થા.
(۱۵) حالِی کا مکان خالی تھا۔ હાલીકા મકાન ખાલી થા.	(۱٦) عید کی تعطِیل تھی۔ ઈદકી તાતીલ થી.
(۱۷) رانی بھاجی پکا رہی تھی۔ રાની ભાજી પકા રહી થી.	(۱۸) کل سیتا بیمار تھی۔ કલ સીતા બીમાર થી.
(۱۹) قالین پر پانی گرا تھا۔ કાલીન પર પાની ગિરા થા.	(۲۰) نانی کی تصویر لا۔ નાની કી તસ્વીર લા.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

વીરાન, ગરીબાન, તસ્વીર, તન્વીર, નિકલતી, નિખરતી, કલીસા, મસીહા, વીરાની, આસાની, આસ્માની, સાની, જાની, ધાની, રકીબ, રફીક, રસાઈ, રઝાઈ, નિશાની, બાની, જવાની, રવાની, આલી, ખાલી, બીનાઈ, તમાશાઈ, નીલી, પીલી, તિતલી, ઢીલી, ખાઈ, લાઈ, નાઈ, કાઈ, સાફી, બાકી, મઅની, સહી, કહાની, હમારી, ખાતી, ઢાતી, છાતી, ઠાની, ગઈ, નઈ, ખ્યાલી, દીવાલી, સવાલી, શરાબી, ખરાબી,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

اِیتھر۔ اِیجاب۔ اِیجاز۔ اِیذا۔ اِیزاد۔ اِیرانی۔ اِیمان۔ اِیہام۔ پیچ۔

بِیڑی۔ بِیم۔ بِیما۔ بِینی۔ پِیپل۔ پِیتل۔ پِیٹھی۔ پِیچھا۔ تِیکھا۔ پِیری۔ پِیک۔

تِیتر۔ تِیسرا۔ ٹی بی۔ ٹی ٹی۔ ٹِیچر۔ ٹِیس۔ ٹِیلا۔ ڈھیلا۔ جِیت۔ جِیپ۔

چِینا۔ چِیخ۔ خاصی۔ باسی۔ دِھیما۔ دِیمک۔ دِین۔ دِینار۔ ڈِیم۔ ڈِین۔

رِیت۔ رِیڑھ۔ سِیٹی۔ سِیدھا۔ شِیشم۔ شِیلا۔ طِین۔ قِیف۔ کاچھی۔ گلی۔

کِلی۔ نِلی۔ ڈلی۔ بھلی۔ گِیدڑ۔ سردی۔ گرمی۔ مِیراث۔ میزان۔ مِیقات۔

مِیعاد۔ مِیلاد۔ مِیلان۔ مِیٹھا۔ آزادی۔ نِیم۔ نِیچا۔ نِیش۔ بَدِی۔

صَدِی۔ پَدِی۔ وِیٹو۔ ویران۔ ہِیجڑا۔ ہِیرا۔ ہِیرو۔ یعنی۔ معنی۔

3. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ટીટી આયા.	(૨) ગરમી બળહ ગઈ.
(૩) કહાની સુના.	(૪) ઝબાની સુના.
(૫) કિતની ભીળ થી ?	(૬) પિયારી તિતલી થી.
(૭) સાકી જામ ભર.	(૮) કામ કી બાત કર.
(૯) શીલા જીત ગઈ.	(૧૦) બીળી મત પી.
(૧૧) આઝાદી હાસિલ કર.	(૧૨) ટીચર કા અદબ કર.

“હ્રસ્વ ઉ”ની માત્રા

سُر = ر + سُ گُل = ل + گُ

સુર = ર + સુ ગુલ = લ + ગુ

دُھن = ن + دُھ خُشک = ک + ش + خُ

ધુન = ન + ધુ ખુશ્ક = ક + શ + ખુ

بُلبُل = ل + بُ + ل + بُ سُبک = ک + بُ + سُ

બુલબુલ = લ + બુ + લ + બુ સુબુક = ક + બુ + સુ

اُ بُ پُ تُ ٹُ ثُ جُ چُ حُ خُ

ખુ હુ ચુ જુ ષુ ટુ તુ પુ બુ ઉ

دُ ڈُ ذُ رُ ڑُ زُ سُ شُ صُ ضُ

ઝુ સુ શુ સુ ઝુ ળુ રૂ ઝુ ડુ દુ

طُ ظُ عُ غُ فُ قُ کُ گُ لُ مُ نُ وُ

વુ નુ મુ લુ ગુ કુ કુ ફુ ગુ ઉ ઝુ તુ

ہُ ءُ یُ بھُ پھُ تھُ ٹھُ جھُ چھُ دھُ

ધુ છુ ઝુ ઠુ થુ ફુ ભુ યુ ઉ હુ

ڈھُ کھُ گھُ

ઘુ ખુ ઢુ

اُس اُڑ اُف اُگ پُل جُل کُل قُل گُل

ગુલ કુલ કુલ જુલ પુલ ઉગ ઉફ ઉળ ઉસ

دُھل کُھل گُھل دُکھ سُکھ دُگ گُڈ بُت

બુત ગુડ ડુગ સુખ દુખ ઘુલ ખુલ ધુલ

رُت بُدھ شُدھ چُن سُن گُن بُن کُن

કુન બુન ગુન સુન ચુન શુધ બુધ રુત

تُم خُم دُم گُم خُر کُھر سُر دُر پھُر بھُر

ભુર ફુર દુર સુર ખુર ખુર ગુમ દુમ ખુમ તુમ

اُستاد اُلفت گُجرات دُکان دُشمن

દુશ્મન દુકાન ગુજરાત ઉલ્ફત ઉસ્તાદ

بُخار سُتھار پُکار خُمار صُبح سُلطان لُقمان

લુકમાન સુલ્તાન સુબ્હ ખુમાર પુકાર સુથાર બુખાર

مُسلمان تُلسی کُلفی کُھجلی خُشکی ظُلمی مُلکی

મુલ્કી ઝુલ્મી ખુશ્કી ખુજલી કુલ્ફી તુલ્સી મુસલમાન

خُدائی جُدائی کُھدائی دُھلائی مُہاجر مُسافر

મુસાફિર મુહાજિર ધુલાઇ ખુદાઇ જુદાઇ ખુદાઇ

مُلاقات اُدھار سُدھار سُپاری پُجاری کُرسی

કુર્સી પુજારી સુપારી સુધાર ઉધાર મુલાકાત

گُستاخ اُجالا اُبالا چُغلی دُلہن سُہاگن غُلام

ગુલામ સુહાગન દુલ્હન ચુગલી ઉબાલા ઉજાલા ગુસ્તાખ

گُڑیا پُڑیا بُڑھیا کُلہاڑی مُبارک زُلف دُعا

દુઆ ઝુલ્ફ મુબારક કુલ્હાળી બુળહયા પુળયા ગુળયા

فُرصت	کُمہار	گُلبدن	گُمنام	گُماشتہ
ફુરસત	કુમ્હાર	ગુલબદન	ગુમનામ	ગુમાશતા
مُختلف	مُستقیم	مُشک	مُعنوَن	مُلتوی
મુખ્તલિફ	મુસ્તકીમ	મુશ્ક	મુઅનવન	મુલ્તવી

નાના વાક્યો

(۱) کل بُدھ تھا۔ કલ બુધ થા.	(۲) گُجرات جا۔ ગુજરાત જા.
(۳) سُلطان آ۔ સુલ્તાન આ.	(۴) مُہاجر پکڑا گیا۔ મુહાજિર પકળા ગયા.
(۵) مُفلس تھا۔ મુફલિસ થા.	(٦) بُلبُل گا رہی تھی۔ બુલબુલ ગા રહી થી.
(۷) دُکھ سہنا ہوگا۔ દુખ સેહના હોગા.	(۸) کل جُمعرات تھی۔ કલ જુમેરાત થી.
(۹) اُستاد کا کہا مان۔ ઉસ્તાદ કા કહા માન.	(۱۰) کُلفی کھا۔ કુલ્ફી ખા.
(۱۱) سُرخ انار لا۔ સુર્ખ અનાર લા.	(۱۲) اُڑان بھر۔ ઉળાન ભર.
(۱۳) سُراغ لگا۔ સુરાગ લગા.	(۱۴) فُرصت پا۔ ફુર્સત પા.
(۱۵) مُلاقات کر۔ મુલાકાત કર.	(۱٦) دُکان کُھل چُکی۔ દુકાન ખુલ ચુકી.
(۱۷) دُعا کر۔ દુઆ કર.	(۱۸) مُعنوَن کر۔ મુઅનવન કર.
(۱۹) کُرسی ہٹا۔ કુર્સી હટા.	(۲۰) گُستاخی مت کر۔ ગુસ્તાખી મત કર.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ઉપ, ઉટ, ઉસ, ઉભ, ઉગ, ઉન, બુન, કુન, તુલ, ફુલ,
છુકછુક, હુદહુદ, બુલબુલ, ઉબાલ, ઉછાલં, ઉમ્ર,
ઉર્સ, ઉર્ફ, મુરાદ, લુગત, ગુલાબ, નુકતી,
મુશ્કિલ, મુફતી, દુશ્વાર, સુરખાબ, ઝુલ્મત,
નાઝુક, કુદરત, ઝુરમટ, મુખલિસ, મરદુમ,
મુર્ગી, મુર્ગા, નુકસ, મુનાજાત, લુકનાત,
ઉજલી, ઉધાર, ઉજાલા, ઉચાટ, કુન્દન, મુલ્ક,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

اُڑان۔ اُبالنا۔ اُبکائی۔ اُپج۔ اُترنا۔ اُتران۔ اُتھلانا۔ اُٹھانا۔
اُٹھنا۔ اُجلی۔ اُجیالا۔ اُچکنا۔ اُچٹنا۔ اُدھر۔ اُستانی۔ اُطاق۔
اُگال۔ اُلٹا۔ پُلٹا۔ اُلٹی۔ اُلجھن۔ اُمس۔ اُمم۔ اُنچاس۔ انجُم۔
اُنسٹھ۔ بُجھانا۔ بُخاری۔ بُرائی۔ بُراق۔ بُستانی۔ بُقراط۔ بُعد۔
بُلاق۔ بُلانا۔ پُتلی۔ پُخت۔ پُرانا۔ پُشت۔ پُشٹ۔ پُھسکی۔
ٹُھسکی۔ پُھوار۔ تُرکی۔ تُرش۔ تُشزر۔ تصادُم۔ تصاعُد۔ تغایُر۔
تلاطُم۔ توارُث۔ تھل تُھل۔ ٹُکڑا۔ جُرم۔ جُزو۔ ڈُگڈُگی۔

3. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ખુદા હાફિઝ.	(૨) કલ સુબ્હ આના.
(૩) તુમ ઉસ્તાદ થે ?	(૪) દુકાનદારી થી.
(૫) કામ મુલ્તવી કર.	(૬) ગુમનામ રહા.
(૭) કલ બુધવાર થા.	(૮) કુલ્ફી મત ખા.
(૯) ટુકળા ઉઠા.	(૧૦) તુર્શ ફલ ખા.
(૧૧) ઉળાન ભર.	(૧૨) મુશ્ક ખરીદ.
(૧૩) ચુગલી મત કર.	(૧૪) સુલ્તાન ચલા ગયા.

"દીર્ઘ ઊ"ની માત્રા

اُ + و = اُو ‏ ‏ ‏ خُ + و + ب = خُوب

ઉ + વ = ઊ ‏ ‏ ‏ ખુ + વ + બ = ખૂબ

بھُ + و + ت = بھُوت ‏ ‏ ‏ دُ + و + دھ = دُودھ

ભુ + વ + ત = ભૂત ‏ ‏ ‏ દુ + વ + ધ = દૂધ

ق + ا + بُ + و = قابُو ‏ ‏ ‏ م + ج + بُ + و + ر = مجبُور

ક + અ + બુ + વ = કાબૂ ‏ ‏ ‏ મ + જ + બુ + વ + ર = મજબૂર

اُو بُو پُو تُو ٹُو جُو چُو خُو دُو ڈُو رُو ڑُو

ઊ બૂ પૂ તૂ ટૂ જૂ ચૂ ખૂ દૂ ડૂ રૂ ળૂ

زُو سُو شُو صُو عُو غُو فُو قُو کُو گُو

ઝૂ સૂ શૂ ઝૂ ઊ ગૂ ફૂ કૂ કૂ ગૂ

لُو مُو نُو ہُو یُو بھُو پھُو تھُو ٹھُو جھُو چھُو

લૂ મૂ નૂ હૂ યૂ ભૂ ફૂ થૂ ઠૂ ઝૂ છૂ

دھُو ڈھُو کھُو گھُو

ધૂ ઢૂ ખૂ ઘૂ

اُون جُون خُون دُور چُور کُور نُور بُوٹ

ઊન જૂન ખૂન દૂર ચૂર કૂર નૂર બૂટ

سُوٹ لُوٹ زُود رُوپ سُوپ دھُوپ

સૂટ લૂટ ઝૂદ રૂપ સૂપ ધૂપ

بھُول پھُول دھُول خالُو چالُو آلُو بھالُو

ભૂલ ફૂલ ધૂલ ખાલૂ ચાલૂ આલૂ ભાલૂ

بُوٹی ٹُوٹی جُوتی سُوتی پُھوپھی کُوفی سُولی

સૂલી ફૂફી ફૂફી સૂતી જૂતી ટૂટી બૂટી

چاقُو ڈاکُو تھُولی جُولی سُورت مُورت

મૂરત સૂરત જૂલી થૂલી ડાકૂ ચાકૂ

یُوسُف یُونُس محبُوب محجُوب محمُود

મહમૂદ મહજૂબ મહબૂબ યૂનુસ યૂસુફ

محصُول جاسُوس فانُوس قانُون معلُوم

મઅલૂમ કાનૂન ફાનૂસ જાસૂસ મહસૂલ

رسُول امُول اُصُول حُرُوف غُرُور سُرُور

સુરૂર ગુરૂર હુરૂફ ઉસૂલ અમૂલ રસૂલ

جُلُوس خُلُوص مخلُوق مفلُوج مغلُوب

મગલૂબ મફલૂજ મખલૂક ખુલૂસ જુલૂસ

مجہُول مشہُور مقہُور فارُوق معرُوف

મઅરૂફ ફારૂક મકહૂર મશહૂર મજહૂલ

دُھوم جُھوم گُھورنا گھومنا کُوٹنا غُوک

ગૂક ફૂટના ઘૂમના ઘૂરના ઝૂમ ધૂમ

عُود طُور طُوطی طُوفان طُومار صُوفی بھُوکی

ભૂકી સૂફી તૂમાર તૂફાન તૂતી તૂર ઊદ

صُورت شُومی سُوراخ سُورج سُورما سُوکھا
સૂરત શૂમી સૂરાખ સૂરજ સૂરમા સૂખા

زُود زُوف رُوم رُوس رُوئی رُوکھی خُوبانی
ઝૂદ ઝૂફ રૂમ રૂસ રૂઈ રૂખી ખૂબાની

નાના વાક્યો

(۱) رُوئی لا۔ રૂઈ લા.	(۲) خُوبانی کھا۔ ખૂબાની ખા.
(۳) سُورت جا۔ સૂરત જા.	(۴) سُورج نِکلا۔ સૂરજ નિકલા.
(۵) سُوراخ مت کر۔ સૂરાખ મત કર.	(۶) فانُوس جلا۔ ફાનૂસ જલા.
(۷) محصُول ادا کر۔ મહસૂલ અદા કર.	(۸) امُول دُودھ پی۔ અમૂલ દૂધ પી.
(۹) جُلُوس نِکلا۔ જુલૂસ નિકલા.	(۱۰) قانُون معلُوم تھا۔ કાનૂન માલૂમ થા.
(۱۱) طُوفان آیا تھا۔ તૂફાન આયા થા.	(۱۲) چاقُو اُٹھا۔ ચાકૂ ઉઠા.
(۱۳) دُھوم مچ گئی۔ ધૂમ મચ ગઈ.	(۱۴) طُور پر چل۔ તૂર પર ચલ.
(۱۵) ہر طرف نُور تھا۔ હર તરફ નૂર થા.	(۱۶) جُوتی سیدھی کر۔ જૂતી સીધી કર.
(۱۷) غُرُور مت کر۔ ગુરૂર મત કર.	(۱۸) تھُولی کھا۔ થૂલી ખા.
(۱۹) اُون خریدا۔ ઊન ખરીદા.	(۲۰) خُون ہُوا۔ ખૂન હુવા.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

આબૂ, આહૂ, આરૂ, આળૂ, આઝૂ, બાઝૂ, આસૂદગી, આલૂદગી, અટૂટ, અખૂટ, અધૂરા, અરૂપ, ઉસૂલ, ઉમૂર, અનૂપ, અનૂઠા, બાપૂ, બાતૂની, બારૂદ, બાલૂ, બબૂલ, બતૂલ, બુખૂર, બસૂલા, બુતૂન, બલૂચ, બૂઝ, બૂઝા, ભૂલના, પૂછા, પૂરી, પૂની, પૂત, કપૂત, સપૂત, પૂજા, પૂછા, પૂરા, પૂરબ, પૂરી, પૂની, ફૂસ, ફૂલ, ફૂટ, તહૂર, તૂ, થૂક, ટૂટના, ફૂટના, જૂળા, જૂતા, ઝૂટા,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :

اُوپر۔ اُودا۔ بُوتھ۔ بُوٹی۔ بُوچا۔ بُوڑھا۔ پُوچھ۔ پُوڑا۔
تُوت۔ تُوڑی۔ تھوکنا۔ ٹُور۔ ٹُول۔ جالینُوس۔ خاکرُوب۔
مخلُوق۔ مجرُور۔ مجبُور۔ جُور۔ وَجُود۔ قُصُور۔ مکسُور۔
مقتُول۔ منصُوب۔ منظُوم۔ مجرُوح۔ اَبرُو۔ اَبُو۔ ابُوتُراب۔
ابُوجہل۔ اُولیٰ۔ برُوج۔ بُوعلی سینا۔ جُوع۔ پچُول۔ حضُور۔
خُطُوط۔ خرطُوم۔ مبذُول۔ متُرُوک۔ مثُوبات۔ جنُون۔ مرحُوم۔
محرُوم۔ محبُوب۔ محسُوس۔ محفُوظ۔ مخرُوط۔ مخلُوط۔ مرفُوع۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

૧. આબૂ જા	૨. આહૂ લા
૩. સબક મત ભૂલના	૪. સવાલ પૂછ
૫. જૂતા પહન	૬. ફૂલ ઉગા
૭. ધૂપ નિકલી	૮. સૂરજ ડૂબા
૯. હાથ મફલૂજ થા	૧૦. જૂલી સૂરત ગઈ
૧૧. કાનૂન પર અમલ કર	૧૨. ઈધર ઉધર મત થૂક

"એ"ની માત્રા

لیٹ =	ٹ + ے + ل	اے =	ے + ا
લેટ =	ટ + ય + લ	એ =	ય + અ
کھیل =	ل + ے + کھ	ڈھیر =	ر + ے + ڈھ
ખેલ =	લ + ય + ખ	ઢેર =	ર + ય + ઢ
بیٹی =	ی + ٹ + ے + ب	سیوک =	ک + و + ے + س
બેટી =	ય + ટ + ય + બ	સેવક =	ક + વ + ય + સ

اے بے پے تے ٹے جے چے حے خے

એ બે પે તે ટે જે ચે હે ખે

دے ڈے ذے رے ڑے زے

દે ડે ઝે રે ળે ઝે

سے شے صے ضے طے ظے عے غے فے

સે શે સે ઝે તે ઝે એ ગે ફે

کے گے لے مے نے وے بھے پھے تھے

કે ગે લે મે ને વે ભે ફે થે

دھے ڈھے کھے گھے ئے

ધે ઢે ખે ઘે એ

ایک نیک چیک جیک ریک بیٹ پیٹ

એક નેક ચેક જેક રેક બેટ પેટ

جیٹ ریٹ فیٹ کیٹ میٹ نیٹ تیز

જેટ રેટ ફેટ કેટ મેટ નેટ તેઝ

میز ریل ذیل سیل فیل کھیل بھیل وید

મેઝ રેલ ઝેલ સેલ ફેલ ખેલ ભેલ વેદ

بھید کیک بیگ ڈھیر میچ شیر بیر

ભેદ કેક બેગ ઢેર મેચ શેર બેર

تھیک ٹھیل جھیل چھیڑ گھیر ٹیپ دیکھ

થેક ઠેલ ઝેલ છેળ ઘેર ટેપ દેખ

ریکھ ایڑی ایلچی بیسن بیگم پیشوا ٹھیکا

રેખ એળી એલચી બેસન બેગમ પેશવા ઠેકા

ٹیڑھا جیٹھ دیہات ریشم ریکھا کھیت

ટેળહા જેઠ દેહાત રેશમ રેખા ખેત

کیلا لیپ میش لینا دینا کھینا ہیچ

કેલા લેપ મેશ લેના દેના ખેના હેચ

ہیکڑی بیکری بے آب بے کار بے باک

હેકળી બેકરી બેઆબ બેકાર બેબાક

بے بال بے پروا بے جا بے داغ بے ربط بے شُمار

બેબાલ બેપરવા બેજા બેદાગ બેરબ્ત બેશુમાર

بے صبر بے ضرر بے غرض بے قرار بے کس بے نظیر

બેસબ્ર બેઝરર બેગરઝ બેકરાર બેકસ બેનઝીર

بے نوا بے نیاز لے بھاگو لے پالک پیش خیمہ

બેનવા બેનિયાઝ લેભાગૂ લેપાલક પેશખેમા

پیش رفت	ٹیلی ویژن	ٹیلی گراف	چیچک
પેશ રફત	ટેલી વીઝન	ટેલીગ્રાફ	ચેચક

ایٹم	ایشیا	کیری	ایکتا	زیور	دیور
એટમ	એશિયા	કેરી	એકતા	ઝેવર	દેવર

નાના વાક્યો

(۱) تیزاب لا۔ તેઝાબ લા.	(۲) ٹھیلا لے چل۔ ઠેલા લે ચલ.
(۳) فیکٹری کھلی تھی۔ ફેકટરી ખુલી થી.	(۴) میتھی صاف کر۔ મેથી સાફ કર.
(۵) بیوقوف مت بن۔ બેવકૂફ મત બન.	(۶) چھیڑ چھاڑ مت کر۔ છેળછાળ મત કર.
(۷) ریکھا ریشم لائی۔ રેખા રેશમ લાઈ.	(۸) ریت پر چل۔ રેત પર ચલ.
(۹) ایک سیر اناج لے۔ એક સેર અનાજ લે.	(۱۰) رمیش کیک کھا۔ રમેશ કેક ખા.
(۱۱) ایلچی آیا۔ એલચી આયા.	(۱۲) دیہات گیا۔ દેહાત ગયા.
(۱۳) تیز چل۔ તેઝ ચલ.	(۱۴) ریل سے اُتر۔ રેલસે ઉતર.
(۱۵) ہم سے پوچھ۔ હમસે પૂછ.	(۱۶) نیک کام کر۔ નેક કામ કર.
(۱۷) دیگ صاف تھی۔ દેગ સાફ થી.	(۱۸) کھیت دُور تھا۔ ખેત દૂર થા.
(۱۹) ٹیلی فِلم دیکھی۔ ટેલી ફિલ્મ દેખી.	(۲۰) زیور بیچ ڈالے۔ ઝેવર બેચ ડાલે.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

એળ, બેલ, પેક, તેલ, જેમ, ચેર, દેન, ડેમ, રેપ, રેત, રેગ, ઝેબ, સેઠ, શેર, કેચ, કેરમ, ગેમ, ગેલન, લેમન, મેમન, નેટ, નેઝહ, વેર, વેદ, ભેદ, છેદ, ફેરી, કેરી, દેરી, ઢેલા, મેલા, છેલા, તેરા, મેરા, ઝેલના, બેલના, બેઝાર, બેજાન, બેહાલ, બેદમ, પેચદાર, પેચકશ, પેશકદમી, પેશકશ, પેશાબ, તેઝાબ, બેતાબ, બેનામ, ખેતી, રેવળી, સેજ, લેકિન, ટેલર, નેપાલ,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

بے گھر۔ بے لاگ۔ بے حیا۔ بے خبر۔ بے وفا۔ بے پرکی۔

بیٹری۔ بیٹی۔ بیٹا۔ بیلا۔ اجمیر۔ ایکا۔ ایکٹ۔

فیکٹ۔ ایلوا۔ بیرونی۔ بیگانہ۔ بیلن۔ ٹھیس۔

کھیپ۔ گھیر۔ گیرو۔ میگھا۔ بیشی۔ پیشی۔

تیغ۔ تیلی۔ تیز۔ تیوری۔ بے دھڑک۔ بے ڈھب۔

بے شرم۔ بے عقل۔ بے فکر۔ بے کس۔ بے جا۔ بے لگام۔

بے لوث۔ بے ہوش۔ سیمِنار۔ پیش اِمام۔ بے شمار۔

بے مثال۔ بے باق۔ پیش رفت۔ بیگڑا۔ جیل۔ ٹھیکا۔

3. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ટેલીવીઝન ખરીદા.	(૨) ટેલી ગ્રામ આયા.
(૩) ચેચક નિકલી.	(૪) પેશ રફ્ત હુવી.
(૫) એશિયા જાગ ઉઠા.	(૬) ઝેવર ખરીદે.
(૭) દેવર આયા.	(૮) તેઝાબ ગિરા થા.
(૯) અજમેર જા.	(૧૦) બેટી આઈ.
(૧૧) ઠેકા મિલા.	(૧૨) ઝેબા કેક લાઈ.

“ઐ”ની માત્રા

خَیر = ر + ے + خَ
ખૈર = ર + ય + અ

اَے = ے + اَ
ઐ = ય + અ

هَیضہ = ہ + ض + ے + ہَ
હૈઝા = હ + ઝ + ય + હ

قَید = د + ے + قَ
કૈદ = દ + ય + ક

عَیب = ب + ے + عَ
ઐબ = બ + ય + અ

حَیدر = ر + د + ے + حَ
હૈદર = ર + દ + ય + હ

خَے	حَے	چَے	جَے	ثَے	ٹَے	تَے	پَے	بَے	اَے
ખૈ	હૈ	ચૈ	જૈ	સૈ	ટૈ	તૈ	પૈ	બૈ	ઐ

شَے	سَے	زَے	ژَے	رَے	ذَے	ڈَے	دَے
શૈ	સૈ	ઝૈ	ઝૈ	રૈ	ઝૈ	ડૈ	દૈ

لَے	گَے	کَے	قَے	فَے	غَے	عَے	ظَے	طَے	ضَے	صَے
લૈ	ગૈ	કૈ	કૈ	ફૈ	ગૈ	ઐ	ઝૈ	તૈ	ઝૈ	સૈ

جھَے	ٹھَے	تھَے	پھَے	بھَے	ہَے	ئَے	وَے	نَے	مَے
ઝૈ	ઠૈ	થૈ	ફૈ	ભૈ	હૈ	ઐ	વૈ	નૈ	મૈ

گھَے	کھَے	ڈھَے	دھَے	چھَے
ઘૈ	ખૈ	ઢૈ	ધૈ	છૈ

بَیل	بَیت	اَیرا	وَیسا	کَیسا	جَیسا	تَیسا	اَیسا
બૈલ	બૈત	ઐરા	વૈસા	કૈસા	જૈસા	તૈસા	ઐસા

غَین	عَین	رَین	چَین	جَین	تَیر	پَیر	بَیر
ગૈન	ઐન	રૈન	ચૈન	જૈન	તૈર	પૈર	બૈર

قَیدی	سَیلاب	پَیدائش	پَیداوار	خَیرات	
કૈદી	સૈલાબ	પૈદાઈશ	પૈદાવાર	ખૈરાત	
جَیب	عَیب	سَیلانی	پَیمان	حَیران	پَیکان
જૈબ	ઐબ	સૈલાની	પૈમાન	હૈરાન	પૈકાન
زَیتُون	مَیدان	سَیفی	مَیمُون	حَیض	فَیض
ઝૈતૂન	મૈદાન	સૈફી	મૈમૂન	હૈઝ	ફૈઝ
شَیطان	حَیوان	پَیغمبر	پَیوست	ہَیہات	
શૈતાન	હૈવાન	પૈગમ્બર	પૈવસ્ત	હૈહાત	
عَینک	غَیب	پَیدل	قَیصر	گَیلاس	بَیساکھی
ઐનક	ગૈબ	પૈદલ	કૈસર	કૈલાસ	બૈસાખી
عَیش	گَیلاش	اَیوان	پَیدل	پَیوست	
ઐશ	કૈલાશ	ઐવાન	પૈદલ	પૈવસ્ત	

નાના વાક્યો

(۲) خَیرات دی۔ ખૈરાત દી.	(۱) قَید کر۔ કૈદ કર.
(۴) سَیلاب آیا۔ સૈલાબ આયા.	(۳) پَیداوار بڑھی۔ પૈદાવાર બઢી.
(۶) مَیدان صاف ہے۔ મૈદાન સાફ હૈ.	(۵) عَیب مت نکال۔ ઐબ મત નિકાલ.
(۸) اَیوان کیسا ہے؟ ઐવાન કૈસા હૈ?	(۷) پَیدل چل۔ પૈદલ ચલ.
(۱۰) زَیتون استعمال کر۔ ઝૈતૂન ઈસ્તિમાલ કર.	(۹) تَیرنا سیکھ۔ તૈરના સીખ.
(۱۲) سَیفی حَیران ہے۔ સૈફી હૈરાન હૈ.	(۱۱) عَیش کر۔ ઐશ કર.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ઐમન, ઐવાર, ઐવાન, બૈત, બૈન, બૈઠક, બૈર, બૈરા, બૈરાજ, બૈરાગ, બૈરન, બૈઅત, બૈહળ, પૈઠાના, પૈઠના, પૈદરપૈ, પૈડલ, પૈરી, પૈળી, પૈસા, પૈગામ, પૈગમ્બર, પૈકા, પૈકાર, પૈકાન, પૈલન, તૈરાક, તૈરાકી, પૈરાક, પૈરાકી, જૈ, જૈજૈ, જૈશ, જૈન, ચૈન, હૈવાન, હૈઝ, હૈફ, ખૈર, ખૈરબાદ, ખૈરખબંર, ખૈરમકદમ, ખૈરુ, ખૈલ, ઝૈલ, ઝૈલી, રૈઆન, ઝૈદી, સૈજ, સૈર, સૈલાની, ઐનક, ફૈઝાન,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

عَینک۔ عَینی۔ عَیش۔ بَیعت۔ پَیغام۔ حَیش۔

ذَیل۔ رَیحان۔ غَیر۔ غَیبی۔ غَیرت۔ غَیبن۔

فَیصلہ۔ فَیضان۔ فَیضی۔ قَے۔ قَیصر۔ قَیس۔

کَیف۔ کَیفی۔ کَیکاؤس۔ کَیلُوس۔ کَیمرا۔

گَیمُوس۔ گَیس۔ گَیلن۔ لَے۔ لَیلیٰ۔ مَے۔ مَیخانہ۔

مَیدان۔ مَیدانی۔ مَیدَنی۔ مَیدہ۔ مَیکا۔ ہَیئَت۔

مَیل۔ مَیلا۔ مَینا۔ نَے۔ نَیرنگ۔ نَیرنگی۔ وَیدِک۔

وَیسا۔ وَیسی۔ ہَے۔ ہَیبت۔ ہَیہات۔ ہیہات۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) બૈઅત કર.	(૨) ઐશ કર.
(૩) પૈગામ દે.	(૪) ગૈર હૈ.
(૫) કૈસ થા.	(૬) લૈલા થી.
(૭) પૈદલ ચલા કર.	(૮) હૈઝા ફૈલા થા.
(૯) મૈખાને સે નિકલ.	(૧૦) ઐનક ઈસ્તિમાલ કર.
(૧૧) તૈરાકી સીખ.	(૧૨) બેઐબ રેહ.
(૧૩) ઐસા વૈસા મત ખા.	(૧૪) હૈદર સે મિલ.

"ઓ"ની માત્રા

ب + و + ت + ل = بوتل — ا + و = او

બોતલ=લ + ત + વ + બ — ઓ= વ + અ

دھ + و + ت + ی = دھوتی — ہ + و + ل + ی = ہولی

ધોતી= ય + ત + વ + ધ — હોલી=ય + લ + વ + હ

ش + و + ر = شور — گھ + و + ڑ + ا = گھوڑا

શોર = ર + વ + શ — ઘોળા=અ + ળ + વ + ઘ

او بو پو تو ٹو ثو جو چو حو خو دو

ઓ બો પો તો ટો ષો જો ચો હો ખો દો

ذو رو ڑو زو ژو سو شو صو ضو طو ظو

ઝો રો ળો ઝો ઝો સો શો સો ઝો તો ઝો

عو غو فو قو کو گو لو مو نو ۄ ہو یو

ઓ ગો ફો કો કો ગો લો મો નો હો ઓ યો

بھو پھو تھو ٹھو جھو چھو دھو ڈھو کھو گھو

ભો ફો થો ઠો ઝો છો ધો ઢો ખો ઘો

اور بور پور ٹور جور چور خور بول پول

ઓર બોર પોર ટોર જોર ચોર ખોર બોલ પોલ

رول سول اوس بوس کوس توس توپ

રોલ સોલ ઓસ બોસ કોસ તોસ તોપ

پوپ ہوش جوش طوطا پوتا کھول جھول

પોપ હોશ જોશ તોતા પોતા ખોલ ઝોલ

ڈھول گھول توڑ پھوڑ ٹوک ٹھوک لوک

ઢોલ ઘોલ તોળ ફોળ ટોક થોક લોક

اوٹ لوٹ پوٹ بھوگ لوگ دھوبی
ઓટ લોટ પોટ ભોગ લોગ ધોબી

لوبی چوبی ڈولی جھولی کھولی روٹی بوٹی
લોબી ચોબી ડોલી ઝોલી ખોલી રોટી બોટી

کوٹھی گوری چوری بوری سوری خوری
કોઠી ગોરી ચોરી બોરી સોરી ખોરી

دوست روڈ روز زور سوچ شور مور
દોસ્ત રોડ રોઝ ઝોર સોચ શોર મોર

ٹوک توب حول خول ڈول کوڑھ گوبر
ટોક સોબ હોલ ખોલ ડોલ કોળહ ગોબર

کھوپری فروخت فروش گورخر گوشت گھوڑا
ખોપરી ફરોખ્ત ફરોશ ગોરખર ગોશ્ત ઘોળા

لوچن لودھی لومڑی مدہوش بےہوش موچی
લોચન લોધી લોમળી મદહોશ બેહોશ મોચી

مورچا موگرا نیلوفر ہچکولا روگ جوگی
મોરચા મોગરા નીલોફર હિચકોલા રોગ જોગી

اوکھلی اوڑھنی گودام دھوتی گوپال لوتھل
ઓખલી ઓળ્હની ગોદામ ધોતી ગોપાલ લોથલ

جوت روشنی پوشاک سویابین پولیس
જોત રોશની પોશાક સોયાબીન પોલીસ

تول موم بھوجن کوچین گوپی چھوکرا
તોલ મોમ ભોજન કોચીન ગોપી છોકરા

چھوکری ڈھولکا موٹر پوسٹ بونس
છોકરી ધોલકા મોટર પોસ્ટ બોનસ

بھولا سونل سوموار ہوٹل یوجنا ٹوپی موہن
ભોલા સોનલ સોમવાર હોટલ યોજના ટોપી મોહન

موربی گوکھلے بوجھل اوجھل کوتوال پورس
મોરબી ગોખલે બોઝલ ઓઝલ કોતવાલ પોરસ

નાના વાક્યો

(۲) ہمیشہ سچ بول۔ હમેશા સચ બોલ.	(۱) اوس گر رہی تھی۔ ઓસ ગિર રહી થી.
(۴) پوپ نے کہا۔ પોપને કહા.	(۳) بور مت کر۔ બોર મત કર.
(۶) موچی جوتا لایا۔ મોચી જૂતા લાયા.	(۵) دھوبی آیا۔ ધોબી આયા.
(۸) اناج فروخت کر۔ અનાજ ફરોખ્ત કર.	(۷) ڈولی اُٹھائی گئی۔ ડોલી ઉઠાઈ ગઈ.
(۱۰) ڈول پانی سے بھر دے۔ ડોલ પાનીસે ભરદે.	(۹) لوتھل دیکھنے جا۔ લોથલ દેખને જા.
(۱۲) گودام خالی ہے۔ ગોદામ ખાલી હૈ.	(۱۱) نیلوفر شربت لانا۔ નીલોફર શરબત લાના.
(۱۴) موہن موربی گیا۔ મોહન મોરબી ગયા.	(۱۳) گوپال گھوڑا لایا۔ ગોપાલ ઘોળા લાયા.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ઓ, પો, તો, ટો, જો, ચો, હો, દો, રો, સો, શો, કો, ગો, લો, મો, નો, હો, યો, ઓખા, લેખા, જોખા, ઓરી, કોરી, બોરી, કોઈ, સોઈ, ખોઈ, રોઈ, ખોખો, જોજો, દોદો, કોકો, કોકા, ગોગો, ગોગા, લોમો, મોલો, ભોલી, થોળી, ઠોલા, ખોટ, ખોટા, ગોકુલ, ગોદી, ગોરીલા, ચોકી, ચોટી, ચોલી, જોબન, જોકર, ઠોકર, પોલ, બોચી, મોરી, લોક, પોપ્લીન, પોલ્ટીસ, તોપ, જોખમ, શોભા, ફીરોઝ, જોલી, મોજ, બોઝ, ટોપી.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

اوٹ۔ اوجھ۔ اوجھڑ۔ اوجھڑی۔ اوچھا۔ اوچھن۔ پوچھن۔

اوڑھنا۔ اوکھلی۔ بوجھ۔ بودلا۔ بودا۔ بورا۔ بورڈ۔ بورڈر۔

بوستان۔ بوسہ۔ بوسیدگی۔ بوگس۔ بولنگ۔ بولی۔ پوتنا۔ پوٹ۔

پوٹا۔ پوٹاش۔ پوٹلی۔ پور۔ پولا۔ پورشن۔ پوز۔ پوس۔ پوست۔

پوستین۔ پوتش۔ پوکر۔ پوکھر۔ ہول۔ ہولا۔ پولنگ۔ پولو۔ بولو۔

کھولو۔ ڈولو۔ پون۔ پونا۔ توتلا۔ توڑا۔ توس دان۔

تولا۔ ٹوکنی۔ ٹھوڑی۔ ٹوڑی۔ ٹوٹل۔ جورو۔ جوڑی۔

جوق۔ جوکھم۔ جوگی۔ چوبیس۔ چوب۔ چوبا۔ چوٹ۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ચોટી પર ચળહ.	(૨) ચોર કો પકળ.
(૩) ચોલા પહન.	(૪) દોપહર કે બઅદ આના.
(૫) દો કદમ તુમ ભી ચલો.	(૬) ડોર ટૂટ ગઈ.
(૭) એક ડોલ પાની લા.	(૮) ડોલા ઉઠા.
(૯) ડોમની આઈ.	(૧૦) રોટી ખા.
(૧૧) રોગ મત પાલ.	(૧૨) ઝોર આઝમા.
(૧૩) સોચ બિચાર કર.	(૧૪) સોના ખરીદ.
(૧૫) શોરબા કમ હે.	(૧૬) અપના ફોટો દે.
(૧૭) ગોતા લગા.	(૧૮) કોતવાલ ને રોકા.

૪. વાંચો અને લખો :-

(۱) کوشش کرتے رہو۔ (۲) نئی پوشاک پہن۔ (۳) فون اُٹھا۔ (۴) ناپ تول میں کمی نہ کر۔ (۵) موچی جُوتا سی رہا تھا۔ (۶) لومڑی چالاک ہوتی ہے۔ (۷) گیت کے بول کیا تھے؟ (۸) ڈھول کس نے بجایا تھا؟ (۹) گوشت پسند ہے؟ (۱۰) گوپال کو بُلا۔ (۱۱) کوگھلے کِدھر ہے؟ (۱۲) شوبھا سُسرال گئی نہ ہے۔ (۱۳) کریم کے سر پر چوٹ لگی ہے۔ (۱۴) سلطان نے لوبان جلایا۔ (۱۵) بازار کی رونق بڑھ گئی۔ (۱۶) اِشور آنکھ سے اوجھل ہے۔ (۱۷) میٹھے بول بولیے۔ (۱۸) مور ناچ رہا تھا۔ (۱۹) شور مت کرو۔ (۲۰) گوریلا بور کھا رہا تھا۔ (۲۱) سونل کے گھر جا۔ (۲۲) نوکر کو بونس دیا۔ (۲۳) بھولا کو توالی گیا۔ (۲۴) دُنیا گول ہے۔ (۲۵) آہستہ بول۔ (۲۶) بوستان پڑھ۔ (۲۷) جورو کو بُلا۔ (۲۸) ٹوٹل کر۔ (۲۹) گوری باغ جا۔ (۳۰) لودھی بے ہوش ہوگیا۔ (۳۱) طوطا مرچ کھا رہا ہے۔ (۳۲) توڑ پھوڑ مت کر۔ (۳۳) لوگ موج بچار کرنے لگے۔ (۳۴) گورخر دوڑ رہا ہے۔ (۳۵) گوبر سے اُپلے بنا۔ (۳۶) موگرا کھل اُٹھا۔ (۳۷) دھوتی دھو ڈال۔ (۳۸) بوری بھاری ہے۔ (۳۹) سویابین کا تیل کھا۔ (۴۰) یوجنا بنا۔ (۴۱) ٹوپی پہن۔ (۴۲) موم جیسا بدن ہے۔ (۴۳) یہ کیسا روگ لگا۔ (۴۴) گوڑھ کا علاج کر۔ (۴۵) چوبیس عود یعنی دو درجن۔ (۴۶) کوٹ مَیلا ہے۔ (۴۷) پولیس بنا۔ (۴۸) بوجھ مت بن۔ (۴۹) موٹھی کتنی خوبصورت ہے! (۵۰) بھولا مت بن +

"ઔ" ની માત્રા

اَ + و = اَو	فَ + و + ج = فَوج
ઔ = વ + અ	ફૌજ = જ + વ + ફ
یَ + و + م = یَوم	صَ + و + م = صَوم
યૌમ = મ + વ + ય	સૌમ = મ + વ + સ
دَ + و + ڑ = دَوڑ	قَ + و + س = قَوس
દૌળ = ળ + વ + દ	કૌસ = સ + વ + ક

اَور	اَوتاد	اَوتار	اَوج	اَوراد	اَوراق	اَوسان
ઔર	ઔતાદ	ઔતાર	ઔજ	ઔરાદ	ઔરાક	ઔસાન
اَوسر	اَوصاف	اَوسط	اَوقات	اَولاد	اَولیٰ	اَولیا
ઔસર	ઔસાફ	ઔસત	ઔકાત	ઔલાદ	ઔલા	ઔલિયા
اَوہام	پَوپھٹنا	پَودا	پَونا	تَورات	تَوریت	
ઔહામ	પૌફટના	પૌદા	પૌના	તૌરાત	તૌરેત	
تَوسن	تَوسیع	تَوشیح	تَوفیر	تَوقیر	تَوفیق	
તૌસન	તૌસીઅ	તૌશીહ	તૌફીર	તૌકીર	તૌફીક	
تَوقیع	تَوکیل	تَولیت	تَولید	تَوہین	جَودت	
તૌકીઅ	તૌકીલ	તૌલિયત	તૌલીદ	તૌહીન	જૌદત	
جَوف	جَولان	جَولانی	جَونا	جَونان	جَونپور	
જૌફ	જૌલાન	જૌલાની	જૌના	જૌનાન	જૌનપૂર	
جَوہڑ	جَوہر	جَوہری	چَوبارا	چَوپال	چَوپائی	
જૌહળ	જૌહર	જૌહરી	ચૌબારા	ચૌપાલ	ચૌપાઈ	
چَوپٹ	چَوکھانی	چَودس	چَودہ	چَوراسی	چَورانوے	
ચૌપટ	ચૌખાની	ચૌદસ	ચૌદાહ	ચૌરાસી	ચૌરાનવે	
چَورنگ	چَوسر	چَوکس	چَومکھا	چَوتھا	چَودھری	
ચૌરંગ	ચૌસર	ચૌકસ	ચૌમુખા	ચૌથા	ચૌધરી	
چَوڑان	چَوک	چَوکی	چَوگان	چَوہان	حَوصلہ	
ચૌળાન	ચૌક	ચૌકી	ચૌગાન	ચૌહાન	હૌસલા	

حَوض	خَوض	خَوف	خَول	دَوران	دَوره	دَوڑنا	
હૌઝ	ખૌઝ	ખૌફ	ખૌલ	દૌરાન	દૌરા	દૌળના	
دَولت	دَولت مَند	دَونا	دَھولی	دَھول	دَھون		
દૌલત	દૌલતમન્દ	દૌના	ધૌલી	ધૌલ	ધૌન		
ڈَول	ڈَولا	ڈَولنا	رَوغنی	رَونا	زَوج	زَوجہ	صَوت
ડૌલ	ડૌલા	ડૌલના	રૌગ્ની	રૌના	ઝૌજ	ઝૌજા	સૌત
طَور	طَوق	عَون	غَور	غَول	فَوق	گَون	
તૌર	તૌક	ઔન	ગૌર	ગૌલ	ફૌક	કૌન	
نَوکر	نَوکری	گوسالا	لَوٹنا	مَوت	مَوج	نَو	
નૌકર	નૌકરી	ગૌસાલા	લૌટના	મૌત	મૌજ	નૌ	
نَوجوان	شَوکت	اَوران	سَوغات	مَولانا			
નૌજવાન	શૌકત	ઔરાન	સૌગાત	મૌલાના			
نَوشہ	نَورس	نَوروز	نَومولود	نَومسلم	نَوشادر		
નૌશા	નૌરસ	નૌરોઝ	નૌમોલૂદ	નૌમુસ્લિમ	નૌશાદર		
نَوساری	کَوثر	چَوپال	تَوحید	تَوفیق	عَورت		
નૌસારી	કૌષર	ચૌપાલ	તૌહીદ	તૌફીક	ઔરત		
اَوزار	سَوکن	نوشاد	سَوتن	شَوق	شَوکت		
ઔઝાર	સૌકન	નૌશાદ	સૌતન	શૌક	શૌકત		

નાના વાક્યો

(۲) مَوسم خراب ہے۔ મૌસમ ખરાબ હૈ.	(۱) اَوزار لا۔ ઔઝાર લા.
نَوشاد گیا۔ (۴) નૌશાદ ગયા.	شَوکت آیا۔ (۳) શૌકત આયા.
(۶) فَوج روانہ ہوگئی۔ ફૌજ રવાના હો ગઈ.	(۵) گَوتم بولا۔ ગૌતમ બોલા.
(۸) بےلَوث خدمت کر۔ બેલૌષ ખિદમત કર.	(۷) نَوروز منا۔ નૌરોઝ મના.
(۱۰) مَوت برحق ہے۔ મૌત બરહક હૈ.	(۹) عَورت سے بات کر۔ ઔરતસે બાત કર.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ઔ, બૌ, પૌ, તૌ, ટૌ, જૌ, ચૌ, ખૌ, દૌ, ડૌ, રૌ, ળૌ, સૌ,
શૌ, ફૌ, કૌ, કૌ, ગૌ, લૌ, મૌ, નૌ, હૌ, યૌ,
ભૌ, ફૌ, થૌ, ઠૌ, ઝૌ, છૌ, ધૌ, ઢૌ, ખૌ,
ઘૌ, ચૌથી, ગૌષ, ચૌરસ, ચૌળા, દૌલત,
ચૌધરી, કૌન, કૌસર, ગૌતમ, ગૌસાલા, નૌકર,
નૌજવાન, જૌહર, શૌકત, નૌશાદ, મૌત, મૌજ,
સૌતન, ચૌહાન, મૌલાના, ખૌફ, જૌફ, ચૌપટ,

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

تَوضِیح۔ تَوصِیل۔ تَوظِیف۔ تَوفِیق۔ تَوقِیف۔ تَوکِید۔ تَوہِیم۔
جَودَت۔ جَوزر۔ جَوزَل۔ جَوعان۔ چَوگان۔ چَوکیدار۔
حَوت۔ حَوک۔ حَول۔ خَوض۔ روزن۔ رَوشن۔ رَوضہ۔ سَودا۔
سَودائی۔ شَوخ۔ صَوت۔ صَولَت۔ صَومعی۔ ضَو۔ طَوع۔
طَوق۔ عَوج۔ عَوق۔ عَور۔ عَول۔ عَون۔ غَوث۔
غَوری۔ غَور۔ غَول۔ فَوق۔ قَول۔ قَولون۔ گَوکب۔
گَوہر۔ لَون۔ لَولاک۔ مَوضُوع۔ مَوقِع۔ مَوقُوف۔ مَولابخش۔
مَوز۔ مَولُود۔ مَولَوی۔ مَوہُوم۔ مَورُوثی۔ مَورِد۔ مَوزُون۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) તૌઝીહ કર.	(૧૦) મૌઝૂઅ બદલ.
(૨) મૌલા બખ્શ આયા.	(૧૧) એક દરજન મૌઝ લાના.
(૩) મૌલ્વી સાહબ કો બુલા.	(૧૨) કલામ મૌઝૂન હો.
(૪) ગૌર-વ-ખૌઝ કર.	(૧૩) પૌ ફટતે હી નિકલા.
(૫) જૌહરી બાઝાર જા.	(૧૪) ચૌધરી ને બુલાયા થા.
(૬) ચૌહાન સે મિલો.	(૧૫) નૌકરી કરોગે ?
(૭) ચૌકીદાર સો ગયા થા.	(૧૬) બાદશાહકા રોઝા દેખો.
(૮) ગૌષભાઇ ખા રહે થે.	(૧૭) વલીકા કૌલ હે.
(૯) મૌકા ગનીમત હે.	(૧૮) ચલના મૌકૂફ કર.

૪. વાંચો અને લખો :-

(۱) نَوجوان جا رہے تھے۔ (۲) سَوتن رو رہی تھی۔ (۳) تَو چَوتھی میں تھا۔ (۴) شَوکت نے پانی پیا۔ (۵) رَوزن سے روشنی آ رہی تھی۔ (۶) سَوداستا ہے۔ (۷) مختلف اَوراد پڑھ۔ (۸) کتنے اَوراق تھے؟ (۹) اَوسط عمر تیرہ سال ہے۔ (۱۰) پَودے لگا۔ (۱۱) مکان کی تَوسیع کی۔ (۱۲) بڑے بھائی کی توہین! (۱۳) جَون پور چلے جاتے۔ (۱۴) چَوپال میں بیٹھو۔ (۱۵) سارا کھیل چَوپٹ ہو گیا۔ (۱۶) چَوسر کھیل رہے تھے۔ (۱۷) چَوڑان کم ہے۔ (۱۸) حَوصلہ رکھ۔ (۱۹) خوف نہ کھا۔ (۲۰) دَوڑنا صحت کے لیے مُفید ہے۔ (۲۱) دَولت کس کام کی؟ (۲۲) اُس کے طَور ٹھیک نہ تھے۔ (۲۳) مَوت یقینی ہے۔ (۲۴) مَوج کے ساتھ بہہ گیا۔ (۲۵) تَوحید پر قایم رہ۔ (۲۶) عَورت عظیم ہے۔ (۲۷) گَوثرا اسکول گئی ہے۔ (۲۸) نَوشاد دواخانے گیا ہے۔ (۲۹) خالو سَوغات لائے۔ (۳۰) گَوپی گَوسالا گیا۔ (۳۱) گھر پر کَون آیا تھا؟ (۳۲) کمرے سے کَون نِکلا؟ (۳۳) نَوساری کب جائے گا؟ (۳۴) تَوفیق نے عینک لگائی تھی۔ (۳۵) چَوکس رہنا ہوگا۔ (۳۶) چراغ رَوشن ہُوا۔ (۳۷) میری بات پر غور کرو۔ (۳۸) اُردو پڑھو۔ (۳۹) اُردو لکھو۔ (۴۰) اُردو بولو۔ (۴۱) عَوج اِبن عَوق کو دیکھا ہے؟ (۴۲) حَوض میں پانی بھر۔ (۴۳) دَولت مت اُڑا۔ (۴۴) دَو نان بنائیے۔ (۴۵) بے جا دَوڑا دَوڑی مت کرو۔ (۴۶) روغنی روٹی مت کھا۔ (۴۷) زَوجہ سے نفرت کیسی؟ (۴۸) سَوداوِی مزاج والا شخص جنونی ہوتا ہے۔ (۴۹) اُن کو شراب پینے کا شوق تھا۔ (۵۰) تُمھارے شوہر کا تبادلہ کب ہُوا؟ +

نونِ غنّہ નૂનગુન્ના (અનુસ્વાર)

નોંધ :- શબ્દમાં વચ્ચે આવે તો ٮ અને અંતે આવે તો ں લખાય છે.

	سانٹ	آنٹ	آنت	آنحضرت	آنجناب	آں	
	સાંટ	આંટ	આંત	આંહઝરત	આંજનાબ	આં	
آنکھیں	آنکھ	آنکڑا	آنسو	آندھی	آنچل	آنچ	
આંખેં	આંખ	આંકળા	આંસૂ	આંધી	આંચલ	આંચ	
بیاں	عیاں	کہاں	وہاں	یہاں	آنولہ	آنول	
બયાં	અયાં	કહાં	વહાં	યહાં	આંવલા	આંવલ	
نازاں	جاں	ماں	مکاں	زِیاں	زباں	نہاں	
નાઝાં	જાં	માં	મકાં	ઝિયાં	ઝબાં	નિહાં	
خُوباں	جہاں	ہُوں	جُوں	تُوں	یُوں	نالاں	
ખૂબાં	જહાં	હૂં	જૂં	તૂં	યૂં	નાલાં	
بانہیں	بانہہ	فُغاں	گاؤں	پاؤں	گانو	پانو	
બાંહેં	બાંહ	ફુગાં	ગાઉં	પાઉં	ગાંવ	પાંવ	
دانو	چھانو	منہدی	منہگائی	لنہگا	منہگا	مینہہ	منہہ
દાંવ	છાંવ	મેંહદી	મેંહગાઈ	લેંહગા	મેંહગા	મીંહ	મુંહ
پھانس	کنواں	جھونپڑا	کنوارا	کنواری	نانو	کھڑانو	
ફાંસ	કુંવાં	ઝોંપળા	કુંવારા	કુંવારી	નાંવ	ખળાંવ	
اُمنڈنا	پھونک	پھاندنا	پھانکنا	پھنسانا	پھونس		
ઉમંડના	ફૂંક	ફાંદના	ફાંકના	ફંસાના	ફૂંસ		
ٹانکنا	ٹانچنا	پھینٹنا	بندربانٹ	اونگھنا	اُنڈیلنا		
ટાંકના	ટાંચના	ફેંટના	બંદરબાંટ	ઊંઘના	ઉંડેલના		
دُھوانْنا	دُھواں	چھانٹ	ٹھانک	ٹھونک			
ધુવાંના	ધુવાં	છાંટ	ઠાંક	ઠોંક			
سنبھالنا	سنبھلنا	گانٹھ	سانٹھ	ڈھانکنا	ڈانٹنا		
સંભાલના	સંભલના	ગાંઠ	સાંઠ	ઢાંકના	ડાંટના		
کانچ	سانچ	جانچ	پانچ	کھانچ	کھنگالنا	کوندنا	
કાંચ	સાંચ	જાંચ	પાંચ	ખાંચ	ખંગાલના	કૂંદના	

ہانپنا	ہنسنا	ہنسی	پنڈ	پنڈار	پنڈ	پنڈت
હાંપના	હંસના	હંસી	પિંદ	પિંદાર	પિંડ	પંડિત
پنڈلی	پونجی	پوچھنا	پونڈ	پونگا	تنبول	تنگ
પિંડલી	પૂંજી	પૂંછના	પોંડ	પોંગા	તંબૂલ	તંગ
تنگی	ٹنٹا	ٹنگڑی	جنگل	منگل	جنجال	جنگی	جنھوں
તંગી	ટંટા	ટંગળી	જંગલ	મંગળ	જંજાલ	જંગી	જિનહોં

નાના વાકયો

(۱) مُنہ چھپاتے ہو! મૂંહ છુપાતે હો.	(۲) نجات کیوں نہ ہو۔ નજાત ક્યૂં ન હો.
(۳) مَیں کمتر نہیں ہوں۔ મૈં કમતર નહીં હૂં	(۴) مَیں نوکر نہیں ہوں۔ મૈં નૌકર નહીં હૂં
(۵) کچھ نمایاں ہوگئیں۔ કુછ નુમાયાં હો ગઈ.	(۶) نسیاں ہوگئیں۔ નિસયાં હો ગઈ.
(۷) شب کو عُریاں ہوگئیں۔ શબ કો ઉરયાં હો ગઈ.	(۸) شمعیں فروزاں ہوگئیں۔ શમ્એ ફરોઝાં હો ગઈ.
(۹) زلفیں پریشاں ہوگئیں۔ ઝુલ્ફેં પરીશાં હો ગઈ.	(۱۰) جاں ہوگئیں۔ જાં હો ગઈ.
(۱۱) اپنا ایماں ہوگئیں અપના ઈમાં હો ગઈ.	(۱۲) آساں ہوگئیں۔ આસાં હો ગઈ.
(۱۳) ویراں ہوگئیں۔ વીરાં હો ગઈ.	(۱۴) ناچار کیا کریں۔ નાચાર ક્યા કરે.
(۱۵) تکرار کیا کریں۔ તકરાર ક્યા કરે.	(۱۶) ہم بے زباں نہیں۔ હમ બે ઝુબાં નહીં.
(۱۷) ہمیں منظور نہیں۔ હમેં મંઝૂર નહીં.	(۱۸) کوئی معذور نہیں ہے۔ કોઈ માઝૂર નહીં હૈ.
(۱۹) ہمیں ڈر نہیں۔ હમેં ડર નહીં.	(۲۰) دُور نہیں ہے۔ દૂર નહીં હૈ.
(۲۱) وہ نامہرباں نہیں વો ના મહરબાં નહીં.	(۲۲) گر امتحاں نہیں۔ ગર ઈમ્તિહાં નહીં.

જે શબ્દોમાં અક્ષર બ (ب)ની પહેલા નૂનગુન્ના (અનુસ્વાર) આવે તો તેનો ઉચ્ચાર "મ"થાય છે.

آنْب (آمب)،	آنبا (آمبا)،	انبار (امبار)
આમ-બ	આમબા	અમબાર
انباڑی (امباڑی)،	انبان (امبان)،	اِنبساط (اِمبساط)
અમબાળી	અમબાન્	ઈમબિસાત
اِنبعاث (اِمبعاث)،	انبوہ (امبوہ)،	انبہ (امبہ)
ઈમબિઆષ્	અમબોહ	અમબા
انبھو (امبھو)،	انبیا (امبیا)،	انبیا (امبیا)
અમભો	અમબિયા	અમબયા
انبیکار (امبیکار)،	تنبا (تمبا)،	تنباکو (تمباکو)
અમબીકાર	તમબા	તમબાકૂ
تنبان (تمبان)،	تنبو (تمبو)،	تنبورہ (تمبورہ)
તમબાન	તમબૂ	તમબૂરા
تنبول (تمبول)،	تنبولی (تمبولی)،	تنبولن (تمبولن)
તમબૂલ	તમબૂલી	તમબૂલન
تنبیہ (تمبیہ)،	جنباں (جمباں)	جنبش (جمبش)
તમબીહ	જુમબાં	જુમબિશ
جنبہ (جمبہ)،	چنبر (چمبر)	چنبری (چمبری)
જુમબા	ચમબર	ચમબરી
چنبلی (چمبلی)،	چنبیلی (چمبیلی)،	چنبل (چمبل)
ચમબલી	ચમબેલી	ચમબલ
چنبک (چمبک)،	چنبیلیا (چمبیلیا)،	دنبالہ (دمبالہ)
ચુમબક	ચમબેલિયા	દુમબાલા
دنبل (دمبل)،	ذنب (ذمب)،	رنبھا (رمبھا)
દુમબલ	ઝમબ	રમભા
زنبق (زمبق)،	زنبور (زمبور)،	زنبورک (زمبورک)
ઝમબક	ઝમબૂર	ઝમબૂરક

زنبوری (زمبوری)، ઝમ્બૂરી — زنبیل (زمبیل)، ઝમબીલ — سُنبُل (سمبُل) સુમ્બુલ

سُنبُلہ (سمبلہ)، સુમબુલા — سنبوسہ (سمبوسہ)، સમબોસા — سُنبہ (سمبہ) સુમબા

سنبھالنا (سمبھالنا)، સમભાલના — سنبھلنا (سمبھلنا)، સમભલના — سنبھوگ (سمبھوگ) સમભોગ

سنبھالو (سنبھالو)، સમભાલો — طنبورہ (طمبورہ)، તમબૂરા — طنبی (طمبی) તમબી

عنبر (عمبر)، અમ્બર — عنبریں (عمبریں)، અમબરી — عنبری (عمبری) અમ્બરી

کُنبہ (کُمبہ)، કુમબા — کُنبھ (کُمبھ) કુમ્ભ — گُنبد (گُمبد)، ગુમ્બદ — مِنبر (ممبر) મિમબર

مُنبسط (ممبسط)، મુમબસિત — منبع (ممبع) મમબઅ

નૂનગુન્ના નહીં હૈ ઐસે ચન્દ અલ્ફાઝ :-

امبالہ، અમબાલા — اچمبھا، અચમ્ભા — امبیڈکر، અમબેડકર — چمپا، ચમ્પા — چمپئی، ચમપઇ

دِسمبر، દિસમ્બર — دگمبر، દિગમ્બર — شمبھو، શમ્ભૂ — ستمبر، સિતમ્બર — کھمبا، ખંમ્બા

کمبوڈیا، કમ્બોડિયા — گمبھیر، ગમ્ભીર — گُڑمبا، ગુળમબા — لمبا، લમ્બા — لمبائی، લમ્બાઈ

ممباسا، મુમ્બાસા — مُزمبیق، મુઝમ્બીક — مِمبر، મિમ્બર — نمبر، નમ્બર — تمبو، તમ્બૂ

کھمبایت، ખમ્બાયત — کمپنی، કમ્પની — کمپاس، કમ્પાસ

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

હૈં ગિરાં મિયાં નાલાં નિસ્વાં ફસૂં બરસોં પરસોં લોગોં
બાતોં ઝાતોં મરદોં ઔરતોં બૂંદ જંગ રંગ સંગ સાંસ
ગાંધી આંધી બાંદી ભંગી લુંગી ચુંગી ચાંદ નાંદ દાંત
આંત છીંક છીંટ ગંગા સાંવલા આંવલા ઘોંસલા બંગાલ
કંગાલ સંદલ મંડલ મંડપ બંજર ખંજર કંગન કંચન
બાંધન ઠંડક ગંધક સંદૂક બંદૂક અંદર બંદર

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

تُند۔ تَنگ۔ نَنگا۔ چنگا۔ مُند۔ مُندرا۔ مَندلا۔ مُندرا۔
مُنڈن۔ مُنڈپ۔ مُنڈک۔ منڈل۔ منڈلی۔ منڈی۔ منگانا۔
منگیتر۔ لنگر۔ لنگڑا۔ لنگوٹ۔ لنگوٹی۔ گنج۔ گنجا۔
گنجفہ۔ گنڈہ۔ گنڈگی۔ گندم۔ گندھار۔ گندھک۔
گنڈاسا۔ گنگ۔ گنگا۔ گنگال۔ گنوار۔ گنج۔ کنجال۔
گنجیرا۔ کنجوس۔ کندن۔ کنڈل۔ کنکر۔ کنگال۔ کنگلا۔
کنگن۔ کنگھا۔ کنواری۔ کنواں۔ کنور۔ کنول۔ قند۔
قندیل۔ غنچہ۔ غنڈا۔ عندلیب۔ صندل۔ صندلی۔
صندوق۔ شنگ۔ شنگرفی۔ ینان۔ سنیات۔ سندر۔
سندری۔ بندور۔ بندھ۔ سنڈاس۔ سنکھ۔ سنکھیا۔
سنگ۔ سنگھار۔ سنگرام۔ منگل۔ سنگم۔ سنگھاڑا۔
سنگین۔ سنوا۔ زناں۔ زنجبیل۔ زنجیر۔ زندہ۔
زنگار۔ زنگولہ۔ رنجش۔ رنجہ۔ رند۔ زندہ۔ رنڈوا۔
زنڈی۔ رنک۔ رنگ۔ رنگائی۔ رنگت۔ رنگروٹ۔
رنگیلا۔ ڈنٹل۔ ڈنٹھل۔ ڈنڈ۔ ڈنڈا۔ ڈنڈی۔
ڈنکا۔ڈنک۔ دنت۔ دندان۔ دنگ۔ دنگا۔ دنگل۔
خندق۔ خندہ۔ خنجرہ۔ چناں۔ چنتیں۔ چند۔ چنزاں۔
چندر۔ چنڈال ۔چنگ۔ چنگا۔ چنگاری۔ چنگل۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

(૧) દિલ કહાં થા. (૨) મૈં વહીં થા. (૩) ન મકાં થા ન મકીં થા. (૪) ન યહાં હૈ ન વહાં હૈ. (૫) કુછ અયાં ભી હૈ કુછ નિહાં ભી હૈ. (૬) કોઈ નાઝાં હૈ કોઈ નાલાં હૈ. (૭) ન મુંહ મેં દાંત ન પેટ મેં આંત. (૮) બાંકા ઈમામ ફિર ન ઝાંકા.(૯) ઝંજીર કા હલ્કા હૈ.(૧૦) સંભલ ગયા. (૧૧) આસ્માં ગર્દિશ મેં હૈ. (૧૨) ગંવારોં કા ઈલાકા હૈ. (૧૩) આંખોં સે આંસૂ બહને લગે. (૧૪) ઝાંકના તાકના છોળ. (૧૫) હમારી આહોંકા અસર હૈ. (૧૬) શાહોં સા લિબાસ હૈ. (૧૭) મૈં નાતવાં હૂં. (૧૮) મેહરબાં મારા ગયા. (૧૯) બળા ગુંબદ હૈ. (૨૦) મંડપ બાંધના હોગા.

૪. વાંચો અને લખો :-

(۱) اشک آنکھوں میں کب نہیں آتا۔ (۲) اُس کو یہ ناتواں اُٹھا لایا۔ (۳) مَیں نے یہ غُنچہء تصویر صبا کو سونپا۔ (۴) مانگنا ہے جو کچھ خُدا سے مانگ۔ (۵) آتے نہیں ہو باز مرے امتحاں سے تم۔ (۶) کوئی ہم سے سیکھے وفاداریاں۔ (۷) یہ دُھواں سا کہاں سے اُٹھتا ہے۔ (۸) نظر میں سبھوں کی خُدا کر چلے۔ (۹) بُلبُل نے کچھ سمجھ کر یاں آشیاں بنایا۔ (۱۰) کُچھ خُدا لگتی بھی کہتا جو مسلماں ہوتا۔ (۱۱) تِرچھی پلکیں تری بھویں بانکی۔ (۱۲) دل عجب شہر تھا خیالوں کا۔ (۱۳) چالیں ہی دلبروں کی سب سے نرالیاں ہیں۔ (۱۴) کہاں ہم کہاں تم، کہاں پھر جوانی۔ (۱۵) آواز بھی نہ آئی کانوں میں یاں اذاں کی۔ (۱۶) قیس تصویر کے پردے میں بھی عُریاں نِکلا۔ (۱۷) ہائے اس زُود پشیماں کا پشیماں ہونا۔ (۱۸) دوستی ناداں کی ہے، جی کا زیاں ہو جائے گا۔ (۱۹) درماندگی میں غالب کچھ بن پڑے تو جانوں۔ (۲۰) کہتے ہیں ہم تجھ کو منہ دکھلائیں کیا۔

(۲۱) اِن آبلوں سے پاؤں کے گھبرا گیا تھا میں ۔(۲۲) میں کہاں اور یہ وبال کہاں۔ (۲۳) غالب کو جانتا ہے کہ وہ نیم جاں نہیں ۔(۲۴) میں یہ سمجھوں گا کہ شمعیں دو فروزاں ہو گئیں۔ (۲۵) بُلبُلیں سُن کر مرے نالے غزل خواں ہو گئیں۔ (۲۶) مُشکلیں مجھ پر پڑیں اتنی کہ آساں ہو گئیں۔(۲۷) دھوتا ہوں جب میں پینے کو اُس سیم تن کے پاؤں ۔ (۲۸) گری ہے جس پہ کل بجلی وہ میرا آشیاں کیوں ہو؟ (۲۹) نیند کیوں رات بھر نہیں آتی۔ (۳۰) کیوں کسی کا گلہ کرے کوئی۔ (۳۱) بندوق چلا۔(۳۲) جھنڈے کو سلامی دے۔(۳۳) گیہوں کا دام کیا ہے؟ (۳۴) مردوں والی بات کر۔(۳۵) انبیاء کی تعظیم وتوقیر کر۔(۳۶) دُنبہ ذبح کر۔ (۳۷) شنبہ کو بازار بند رہتا ہے۔ (۳۸) کنبہ بندی کے پروگرام پر عمل کر۔ (۳۹) گرم گرم سنبو سے کھا۔(۴۰) گانو کب جائے گا۔(۴۱) آنحضرت نے فرمایا تھا۔(۴۲) آنجہانی سردار پٹیل نے کہا تھا۔(۴۳) زمین بنجر ہے۔(۴۴) امام حنبل کا قول ہے۔(۴۵) طنبورہ بجا۔(۴۶) قندیل جلا۔(۴۷) تالاب میں کنول ہے۔ (۴۸) خندق کھودی گئی (۴۹) اس کی چنداں ضرورت نہ تھی۔ (۵۰) گندم منگوا۔ (۵۱) ڈاکٹر امبیڈکر بھارت کے دستور ساز تھے۔ (۵۲) آپ کی لمبائی کتنے سینٹی میٹر ہے؟ (۵۳) دسمبر سال کا آخری مہینہ ہے۔(۵۴) کیا آپ کبھی انباڑی میں بیٹھے ہو؟ (۵۵) مغربی بنگال میں گنگا کو کس نام سے پکارتے ہیں؟

તશદીદ ـّ تشدید

જે અક્ષર ઉપર તશદીદ હોય તે ડબલ વંચાય છે.

ابّا = ا+بّ+ا = ا+ب+ب+ا

અબ્બા = અ + બ + બ + અ

جیّد = د+ی+ی+جَ

જય્યદ = દ + ય + ય + જ

غُصّہ = ہ+ص+ص+غُ

ગુસ્સા = હ + સ + સ + ગુ

لٹّھا = ا+ٹھ+ٹھ+ل

લઠ્ઠા = અ + ઠ + ઠ + લ

دھبّہ = ہ+ب+ب+دھ

ધબ્બા = હ + બ + બ + ધ

بھٹّی = ی+ٹ+ٹ+بھ

ભટ્ટી = ય + ટ + ટ + ભ

پچّی بچّی ٹٹّی پتّی بتّی بِلّا اِلّا دُکّا اِکّا

પચ્ચી બચ્ચી ટટ્ટી પત્તી બત્તી બિલ્લા ઈલ્લા દુક્કા ઈક્કા

جھِلّی گِلّی بِلّی مچّھی لچّھی کچّھی اچّھی سچّی کچّی

ઝિલ્લી ગિલ્લી બિલ્લી મછ્છી લછ્છી કછ્છી અછ્છી સચ્ચી કચ્ચી

مچّھر خصّی لسّی ردّی گدّی اٹّا کھٹّا چِلّی

મછ્છર ખસ્સી લસ્સી રદ્દી ગદ્દી અટ્ટા ખટ્ટા ચિલ્લી

جتّھا ستّا پتّا خیّام ایّام لُچّا کُتّا جھکّڑ ٹکّر

જથ્થા સત્તા પત્તા ખય્યામ અય્યામ લુચ્ચા કુત્તા ઝક્કળ ટક્કર

اَدّھا اَچّھر اچّھا اُجّھر اُٹّھی اُتّم اُتّر ہتّھا

અધ્ધા અછ્છર અછ્છા ઉઝ્ઝર અઠ્ઠી ઉત્તમ ઉત્તર હથ્થા

اَیّان انّا اَمّی اُمّی اُمّہات اَمّال محمّد اللّٰہ

અય્યાન અન્ના અમ્મી ઉમ્મી ઉમ્મહાત અમ્માલ મુહમ્મદ અલ્લાહ

بُدّھو بَدّو بِچّھو بِجّو بتّیس بُتّا اَیّوب

બુધ્ધૂ બદ-દૂ બિછ્છૂ બિજ્જૂ બત્તીસ બુત્તા અય્યૂબ

بقّال بطّال بشّاش بزّاز بِرّ بَرّ شُدّھی بُدّھی بھٹّا بھتّا

બક્કાલ બત્તાલ બશ્શાશ બઝ્ઝાઝ બિર-ર બર-ર શુદ્ધી બુદ્ધી ભટ્ટા ભત્તા

پِلّا بِلّا بَلّا بگّا چھکّا دھکّا بکّا ہکّا پکّا

પિલ્લા બિલ્લા બલ્લા બગ્ગા છક્કા ધક્કા બક્કા હક્કા પક્કા

پپّا مُعیّن بیّن بھنّانا بھکّا بھرّا بھدّا
પપ્પા મુઅય્યન બય્યન ભિન્નાના ભુક્કા ભર-રા ભદ-દા

تیّار پھکّڑ پوّا پنّا پلّے پلّا پٹّا چھپّر پتّھر
તય્યાર ફક્કળ પવ્વા પન્ના પલ્લે પલ્લા પટ્ટા છપ્પર પથ્થર

تقدُّس تجسُّس تتمّہ تبسُّم تبرُّک عیّار
તકદ-દુસ તજસ્સુસ તતિમ્મા તબસ્સુમ તબર્રુક અય્યાર

تصدُّق تردُّد تنزُّل تخیُّل تمرُّد تجرُّد
તસદ-દુક તરદ-દુદ તનઝઝુલ તખય્યુલ તમર્રુદ તજર્રુદ

تلمُّذ تلذُّذ تکلُّم تکلُّف تکبُّر تقرُّر تغیُّر
તલમ્મુઝ તલઝ-ઝુઝ તકલ્લુમ તકલ્લુફ તકબ્બુર તકર્રુર તગય્યુર

تنوُّع تنفُّس تنقُّل تنفُّر تنّانا تموُّج تموُّل
તનવ-વુઅ તનફ્ફુલ તનક્કુલ તનફ્ફુર તન્નાના તમવ્વુજ તમવ્વુલ

لٹّو ٹٹّو توہّم تولّد توسُّل توسُّط تصوُّر
લટ્ટુ ટટ્ટુ તવહ-હુમ તવલ્લુદ તવસ્સુલ તવસ્સુત તસવ્વુર

جلّاد جرّاحی جدّہ زچّہ ڈبّہ جُبّہ ٹڈّا
જલ્લાદ જર્રાહી જદ્દાહ ઝચ્ચા ડબ્બા જુબ્બા ટિડ્ડા

چھٹّن چھپّن سُنّت منّت جنّت جُلّاب
છુટ્ટન છપ્પન સુન્નત મિન્નત જન્નત જુલ્લાબ

چوّن چوکنّا کلّہ چلّہ شکّر چکّر چرّا چڈّا
ચવ્વન ચૌકન્ના કિલ્લા ચિલ્લા શક્કર ચક્કર ચર્રા ચડ્ડા

حنّان حُلّہ مِٹّی کھٹّی چھٹّی چھبّیس چھتّیس
હન્નાન હુલ્લા મિટ્ટી ખટ્ટી છુટ્ટી છબ્બીસ છત્તીસ

خنّاس خلّاق خِطّہ خطّی خچّر خاصّہ منّان
ખન્નાસ ખલ્લાક ખિત્તા ખત્તી ખચ્ચર ખાસ્સા મન્નાન

ڈلّا دلّالہ دلّال دُرّانی دُرّ دجّال دُبّے خیّاط
ડલ્લા દલ્લાલા દલ્લાલ દુર્રાની દુર્ર દજ્જાલ દુબ્બે ખૈયાત

ذِمّی ذِمّہ ذِلّت ذکیّہ ذُرّیت ذرّات ذرّہ
ઝિમ્મી ઝિમ્મા ઝિલ્લત ઝકિય્યા ઝુર્રિયત ઝર્રાત ઝર્રા

નાના વાક્યો

(۱) رَبّانی میاں آئے۔ રબ્બાની મિયાં આએ.	(۲) رتّی بھر نہ دوں گا۔ રત્તીભર ન દૂંગા.
(۳) حُجّت مت کر۔ હુજ્જત મત કર.	(۴) رسّی جل گئی۔ રસ્સી જલ ગઇ.
(۵) رَقّاصہ ناچ رہی تھی۔ રક્કાસા નાચ રહી થી.	(۶) رُمّان دیکھا ہے؟ રુમ્માન દેખા હૈ?
(۷) یہ زَقّوم کا درخت ہے۔ યે ઝક્કૂમ કા દરખ્ત હૈ.	(۸) زُنّار اُتار دے۔ ઝુન્નાર ઉતાર દે.
(۹) اللہ ستّار ہے۔ અલ્લાહ સત્તાર હૈ.	(۱۰) سقّا پانی لایا۔ સક્કા પાની લાયા.
(۱۱) ہر طرف سنّاٹا تھا۔ હર તરફ સન્નાટા થા.	(۱۲) سیّد سچّا ہے۔ સય્યદ સચ્ચા હૈ.
(۱۳) شدّاد مارا گیا۔ શદ્દાદ મારા ગયા.	(۱۴) پانی شفّاف تھا۔ પાની શફ્ફાફ થા.
(۱۵) صِدّیق اسکول گیا۔ સિદ્દીક સ્કૂલ ગયા.	(۱۶) صرّافی چٹھی دینا۔ સર્રાફી ચિઠ્ઠી દેના.
(۱۷) صلِّ علیٰ محمد۔ સલ્લે અલા મુહમ્મદ.	(۱۸) صیّاد نے چڑیا پکڑی۔ સય્યદ ને ચિળયા પકળી.
(۱۹) بچّہ ضدّی ہے۔ બચ્ચા ઝિદ્દી હૈ.	(۲۰) بڑا طرّار فرّار ہے۔ બળા તર્રાર ફર્રાર હૈ.
(۲۱) عبّاسی صاحب سے ملو۔ અબ્બાસી સાહબ સે મિલો.	(۲۲) اللہ عزّ وجلّ کا حکم ہے۔ અલ્લાહ ઇઝ-ઝવ જલ્લ કા હુકમ હૈ.
(۲۳) عطّار سے پوچھنا۔ અત્તાર સે પૂછના.	(۲۴) وہ میر علّاتی بھائی ہے۔ વો મેરા અલ્લાતી ભાઇ હૈ.
(۲۵) یہ علّامہ اقبال کا کلام ہے۔ યે અલ્લામા ઇકબાલ કા કલામ હૈ.	(۲۶) علمیت میّت بگھارا۔ ઇલ્મીયત મત બધાર.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ગદ્દાર, ગદ્દારી, ગુર્રાના, ગુસ્સા, ગફ્ફાર, ગલ્લા, ગુલ્લા, ગમ્માઝ, ફત્તાહ, ફુજ્જાર, ફર્રાટા, ફરઝીયત, કદ્દુ કુદસીયા, કિસ્સા, કલ્લાશ, કવ્વાલ, કય્યૂમ, કુત્તા, કટ્ટા, કુટ્ટા, કચ્ચા, કર્રોફર, કુફ્ફાર, કક્કા, કલ્લા, કુલ્લા, ખટ્ટા, ગુથ્થમગુથ્થા, ગુછછા, ગુદ્દી, ગલ્લા, ગન્ના, લત્તા, લટ્ટા, લટ્ટુ લછછા, લછછન, લડ્ડૂ, લઝઝત, લગ્ગા, લલ્લા, લલ્લુ લિલ્લાહ, મુબર્રા, મુબલ્લિગ, મુત્તકી, મુતકબ્બિર, મટ્ઠા, મિટ્ઠુ મુષલ્લષ, મુજર્રદ, મુજસ્સમ, મુજદ્દિદ, મુહર્રિક, મુહક્કિક, મુહમ્મદ, મુખદ્દર.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

مُخدَّرات۔ مُخدِّرات۔ مُخَفَّف۔ مَدِّ مقابل۔

مَدِّنظر۔ مُدرِس۔ مُدّعا۔ مُدّعی۔ مُدَوَّد۔

مُدَوِّن۔ مَذَمَّت۔ مُربَّع۔ مُرخّص۔ مُرصَّع۔ مُرغَّن۔

مُرفَّع۔ مرکّب۔ مُزیَّن۔ مُسبَّب۔ مُشرّف۔

مُصَمَّم۔ مُطَّلَع۔ مُظَفَّر۔ مُعَجَّل۔ مُعلِّم۔

مُعطّر۔ مُغَنّی۔ مُفسِّر۔ مُفَصَّل۔ مُقدَّر۔ مُقَدَّمہ۔

مُقرَّب۔ مُقَلِّد۔ مُقوّی۔ مُکَلِّف۔ مکھّی۔ مُلاّ۔

مُلَمَّع۔ مِنَّت۔ مُتَّقی۔ مُؤَجَّل۔ مُوَحِّد۔ مُؤَخَّر۔

مُوَکَّل۔ مَیّت۔ نبّاض۔ نجّار۔ نچھتّر۔

نخّاس۔ نسّاج۔ نَشّہ۔ نَظّارہ۔ نقّاش۔ نقّال۔

نِکھٹّو۔ ننّانوے۔ ننھّا۔ ننھّی۔ نَیَّر۔ وَصِیّت۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) વો હક્કા કક્કા હૈ.	(૨) હિજ્જે કર.
(૩) હડ્ડી ટૂટ ગઈ.	(૪) મૈ હક્કા બક્કા રહ ગયા.
(૫) બલ્લા ઉઠા દિયા.	(૬) બિલ્લા લગા લેના.
(૭) હવ્વા ખળા કિયા.	(૮) મુદ્દઆ ક્યા હૈ ?
(૯) મુશર્રફ આયા.	(૧૦) મુકદ્દર બદલા.
(૧૧) મુત્તકી બનો.	(૧૨) બળા નબ્બાઝ હૈ.
(૧૩) મુરક્કા પેશ કિયા.	(૧૪) નિખટ્ટુ નિકલા.
(૧૫) કોન સા નછત્તર હૈ ?	(૧૬) મુદ્દઈ કોન હૈ ?
(૧૭) તબર્રુક ભેજા.	(૧૮) યે ક્યા ચક્કર હૈ ?
(૧૯) ખચ્ચર પર લાદ.	(૨૦) ઝિલ્લત સે બચ.

૪. વાંચો અને લખો :-

(۱) تکلّف برطرف تجھ سے تری تصویر بہتر ہے۔ (۲) بال و پر دو چار دکھلا کر کہا صیّاد نے۔ (۳) فکر اچھّی پرستائش نا تمام۔ (۴) تھی نظر بندی کیا جب ردِّ سحر۔ (۵) مدّت ہوئی ہے یار کو مہماں کیے ہوئے۔ (٦) شاعر تو وہ اچھّا ہے پہ بدنام بہت ہے۔ (۷) ایسا بھی کوئی ہے کہ سب اچھّا کہیں جسے۔ (۸) محبّت میں نہیں ہے فرق مرنے اور جینے کا۔ (۹) جب توقع ہی اُٹھ گئی غالب۔ (۱۰) محبّت تھی چمن سے لیکن اب یہ بے دماغی ہے۔ (۱۱) اِس تکلّف سے کہ گویا بُت کدے کا در کُھلا۔ (۱۲) اُس کی اُمّت میں ہوں مَیں، میرے رہیں کیوں کام بند۔ (۱۳) حمزہ کا قصّہ ہُوا، عشق کا چرچا نہ ہُوا۔ (۱۴) ہوئی مدّت کہ غالب مر گیا پر یاد آتا ہے۔ (۱۵) دبے وہ ذلّت جس قدر ہم ہنسی میں ٹالیں گے۔ (۱٦) اب جفا سے بھی ہیں محروم ہم اللہ اللہ۔ (۱۷) اچھّا اگر نہ ہو تو، مسیحا کا کیا عِلاج۔ (۱۸) قسمت میں ہے مرنے کی تمنّا کوئی دن اور۔ (۱۹) ہنوز تیرے تصوّر میں ہے نشیب و فراز۔ (۲۰) کیا مزہ ہوتا اگر پتھر میں بھی ہوتا نمک۔

ઇઝાફત (اِضافت)

ઉર્દૂમાં ઇઝાફતની ત્રણ સંજ્ઞાઓ છે (૧) ઝેર (ـِـ) (૨) યાએ મજહૂલ (ے) (૩) હમ્ઝા (ۓ)

آبِ زر	آبِ زمزم	آبِ حیات	آبِ باراں	
આબેઝર	આબેઝમઝમ	આબેહયાત	આબેબારાં	
آثارِ قیامت	آثارِ قدیمہ	آتشِ جگر	آتشِ نمرود	آبِ کوثر
આસારેકિયામત	આસારેકદીમા	આતિશેજિગર	આતિશેનમરૂદ	આબેકૌષર
ابتدائے عشق	اجزائے ترکیبی	آیتِ سجدہ	آیاتِ قرآنی	
ઈબ્તિદાએઈશ્ક	અજઝાએતરકીબી	આયતેસજદહ	આયાતેકુર્આની	
پہلوئے یار	جادوئے بنگال	مبتلائے غم	انتہائے شوق	
પહલૂએયાર	જાદૂએબંગાલ	મુબ્તિલાએગમ	ઈન્તિહાએશૌક	
جفائے دوست	معمائے حیات	بازوئے طاقت		
જફાએદોસ્ત	મુઅમ્માએહયાત	બાઝૂએતાકત		
پائے تخت	بجائے گل	سوائے خدا	تمغائے شرافت	
પાએતખ્ત	બજાએગુલ	સિવાએખુદા	તમગાએશરાફત	
جزوِ بدن	سروِ باغ	شئے دیگر	مئے صاف	
જઝવેબદન	સર્વેબાગ	શૈએદીગર	મેએસાફ	
رتبۂ عالی	مدینۂ منوّرہ	خانۂ کعبہ	درجۂ اوّل	
રુતબએઆલી	મદીનએમુનવ્વરહ	ખાનએકઆબા	દર્જએઅવ્વલ	
مبدءِ اوّل	سوءِ ہضم	سوءِ اتّفاق	سوءِ ادب	
મબદએઅવ્વલ	સુએહઝ-મ	સુએઈત્તિફાક	સુએઅદાબ	
جلوۂ یار	مرتبۂ بلند	کشتۂ غم	مبدءِ فیّاض	
જલ્વએયાર	મર્તબએબુલંદ	કુશ્તએગમ	મબદએફૈયાઝ	
آزادیِ وطن	دہلیِ مرحوم	مرضیِ مولا	بندگیِ خدا	
આઝાદીયેવતન	દહલીયેમર્હૂમ	મર્ઝીયેમૌલા	બંદગીયેખુદા	
جدائیِ عزیزاں	رعنائیِ خیال	درستیِ املا	والیِ گجرات	
જુદાઈયેઅઝીઝાં	રાનાઈયેખ્યાલ	દુરુસ્તીયેઈમલા	વાલીયેગુજરાત	

وحیِ الٰہی	نفیِ کفر	بوئے گل	سوئے چمن	
વહીયેઈલાહી	નફીયેકુફ્ર	બુએગુલ	સુએચમન	
تماشائے اہلِ کرم	شہدائے کربلا	شرفائے قوم		
તમાશાએ અહલેકરમ	શુહદાએકર્બલા	શુર્ફાએકૌમ		
مدّعائے دل	انشائے غالب	ہمائے سعادت		
મુદ-દુઆએદિલ	ઈન્શાએગાલિબ	હુમાએસઆદત		
دوائے دردِ دل	خدائے بزرگ	جائے رحم	سرائے فانی	
દવાએદર્દેદિલ	ખુદાએબુઝુર્ગ	જાએરહમ	સરાએફાની	
درپئے آزار	پئے عذرِ کرم	جائے نشین	پائے زیب	
દર્પએઆઝાર	પએઉઝરેકરમ	જાએનશીન	પાએઝેબ	
پائے جامہ	سوائے فضلِ خدا	سعیِ پیہم		
પાએજામા	સિવાએફઝલેખુદા	સઈયેપૈહમ		
تنگنائے غزل	اختلافِ رائے	ادبِ عالیہ	اعضائے رئیسہ	
તંગનાએગઝલ	ઈખ્તિલાફેરાય	અદબેઆલિયા	આઝાએરઈસા	
افراطِ زر	اقبالِ جرم	اقوامِ متحدہ	الفِ مقصورہ	
ઈફ્રાતેઝર	ઈકબાલેજુર્મ	અક્વામેમુત્તાહિદહ	અલિફેમક્સૂરહ	
الفِ ممدودہ	اولیائے گجرات	امرِ الٰہی	انجیلِ مقدّس	
અલિફેમમ્દૂદહ	ઔલિયાએગુજરાત	અમ્-રે-ઈલાહી	ઈન્જીલેમુકદ્દસ	
اہلِ کتاب	اہلِ نظر	اہلِ ہنر	ایّامِ بیض	بحرِ ہند
અહલેકિતાબ	અહલેનઝર	અહલેહુનર	ઐય્યામેબૈઝ	બહરેહિન્દ
برِّ اعظم	بزمِ سخن	بعثتِ نبی	بلائے جان	
બર્રેઆઝમ	બઝમેસુખન	બિઅષતેનબી	બલાએજાન	
بلائے ناگہانی	پروردۂ شاہ	جائے پناہ	پنجۂ مریم	
બલાએનાગહાની	પરવર્દએશાહ	જાએપનાહ	પંજએમરયમ	
ترتیبِ ہجّی	تزکیۂ نفس	تسبیحِ سلیمانی	تعزیراتِ ہند	
તર્તીબેહજ્જી	તઝકિયએનફસ	તસ્બીહેસુલેમાની	તઅઝીરાતેહિન્દ	
تقاضائے وقت	جدِّ امجد	جوئے شیر	چاہِ ذقن	
તકાઝાએવક્ત	જદ્દેઅમજદ	જુએશીર	ચાહેઝકન	

چہرۂ انور	چشمۂ خون	چرخِ کہن	چراغِ سحر
ચેહરએઅનવાર	ચશ્મએખૂન.	ચર્ખેકુહન	ચરાગેસહર
حدیثِ دل	حدِّ فاصِل	حجرِ اسود	حبیب ُ ا
હદીસેદિલ	હદ્દેફાસિલ	હજરેઅસ્વદ	હબીબેખુદા
حکمِ شرعی	حسنِ ظن	حسنِ سلوک	حروفِ مقطّعات
હુકમેશરઈ	હુસ્નેઝન	હુસ્નેસુલૂક	હુરૂફેમુકત્તઆત
خانۂ خُدا	خاکِ وطن	حواسِ خمسہ	حلقۂ انتخاب
ખાનએખુદા	ખાકેવતન	હવાસેખમસા	હલ્કએઈન્તિખાબ
خطِ سرطان	خزانۂ عامرہ	خرابیِ خون	خُدائے سخن
ખતેસરતાન	ખઝાનએઆમિરહ	ખરાબીયેખૂન	ખુદાએસુખન
خلوصِ دِل	خلافِ عقل	خُطبۂ جمعہ	خطِ جدّی
ખુલૂસેદિલ	ખિલાફેઅકલ	ખુત્બાએજુમુઆ	ખતેજદ્દી
درسِ اقبال	داورِ محشر	دارِ فانی	خلیجِ کچھ
દર્સેઈકબાલ	દાવરેમેહશર	દારેફાની	ખલીજેકછ
دستِ سوال	دریائے لطافت	دُرودِ ابراہیم	
દસ્તેસવાલ	દર્યાએલતાફત	દુરૂદેઈબ્રાહીમ	

નાના વાક્યો

(۲) دعوتِ ولیمہ ہے۔ દઅવતેવલીમા હૈ.	(۱) دشمنِ جاں سے پوچھ۔ દુશ્મનેજાંસે પૂછ.
(۴) دلِ ناصبور تھا۔ દિલે ના સબૂર થા.	(۳) دعویٔ نبوّت کیا۔ દઅવએનબૂવત કિયા.
(۶) دندانِ خرد ہے۔ દનદાનેખિરદ હૈ.	(۵) دمِ واپسیں تھا۔ દમે વાપસીં થા.
(۸) دیباچۂ کتاب ہے۔ દીબાચએકિતાબ હૈ.	(۷) دولتِ بیدار تھی۔ દૌલતેબેદાર થી.
(۱۰) دیوارِ گریہ دیکھی ہے؟ દીવારેગિરયા દેખી હૈ?	(۹) دیدۂ تر یاد آیا۔ દીદએતર યાદ આયા.
(۱۲) رحمتِ حق چاہیے۔ રેહમતેહક ચાહિયે.	(۱۱) رائے عامہ کیا ہے؟ રાએઆમ્મા ક્યા હૈ?

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

રહમતેઆલમ, રુખેઝેબા, રદ્દેબલા, રદ્દેઇસ્લામ, રદ્દેકુફ્ર, રદ્દેઅમલ, રુસ્તેમેહિન્દ, રુસ્તમેઝમાં, રશ્કેહૂર, રશ્કેજન્નત, રઝાએઇલાહી, રફીકેહયાત, રફીકેસફર, રખ્તેસફર, રંગેહિના, રંગેમેહફિલ, રોઝેજઝા, રોઝેસિયાહ, રોગનેઝર્દ, રોગનેઝૈતૂન, રહીને, મિન્નત, રઇએશહર, રઇએમદ્રસા, રેગેરવાં, રેગેમાહી, ઝબાનેદિલ, ઝખમેજિગર, ઝરેઅસ્લ, ઝરેબહૂત, ઝુલ્ફેઅંબર, ઝુલ્ફેગિરહગીર, ઝમાનએહાલ, ઝમાનએમાઝી, ઝમાનએમુસ્તકબિલ, ઝનેમદખૂલહ, ઝનેમનકૂહા, ઝહરે કાતિલ, સતરે ઔરત, સદ્દે બાબ, સરે મહફિલ, સરેશામ, સરેવરક, સઝાએમૌત, સઝાએકત્લ, સઅદેઅસગર, સઅદેઅકબર.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

سطحِ آب۔ سطحِ زمین۔ سطحِ مُرتفع۔ سَفُوفِ طین۔ سَفُوفِ ثعلب۔ لعُوقِ املتاس۔
لعُوقِ سپتان۔ معجونِ برص۔ معجونِ سُورنجان۔ جوارش کمونی۔ جوارش جالینوس۔
جواہرہ مہرہ۔ خمیرۂ مروارید۔ قرصِ مُلیّن۔ سلاطین گجرات۔ سلامِ عشق۔
سُلطان ہند۔ سنِ بلوغ۔ سنِ شعور۔ سوَادِ اعظم۔ سوانحِ حیات۔ سُوءِ ظن۔
سُوءِ ہضمی۔ سَیل رواں۔ شادیِ مرگ۔ شاعرِ مشرق۔ شاعرِ انقلاب۔ شافعِ محشر۔
شافی مطلق۔ شاگردِ رشید۔ شامِ اَوَدھ۔ صبح بنارس۔ شانِ کریمی۔ شاہِ مدینہ۔
شبِ برأت۔ شبِ معراج۔ شبِ قدر۔ شبِ دیجُور۔ شجرۂ نسب۔ شرَابِ طہُور۔
شربتِ انار۔ شربتِ مرگ۔ شریک جرم۔ شریکِ گناہ۔ شُعاعِ نور۔
شُعرائے گجرات۔ شعلۂ جوّالہ۔ شَفیعِ محشر۔ شمعِ مزار۔ شوخیِ طبیعت۔
شورِ محشر۔ شہابِ ثاقب۔ شیشۂ دل۔ شیوۂ یار۔ صاحبِ لَولاک۔ صاحبِ قلم۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) સાહબે ઈખ્તિયાર થા.	(૨) સાહબે ખાનાને કહા.
(૩) સુબ્હે અઝલ થી.	(૪) સબ્રે ઐયૂબ હે.
(૫) સહરાએ આઝમ ચલો.	(૬) સહીફએ ઈબ્રાહિમી પળહ.
(૭) સદરે આઝમ ને કહા.	(૮) સદરે આલા ખળે હુવે.
(૯) સદકએ ફિત્ર અદા કરો.	(૧૦) સિરાતે મુસ્તકીમ પર ચલો.
(૧૧) સફેમાતમ બિછી થી.	(૧૨) સૂબએ ગુજરાત કા દૌરહ કિયા.
(૧૩) શહર કી સુરતેહાલ કા જાએઝા લિયા.	(૧૪) ઝર્બે કલીમ પળહ.
(૧૫) મૈં ઉર્દૂ કા તાલિબેઈલ્મ હૂં.	(૧૬) તાઈરે સિદરહ કો દેખા.
(૧૭) તર્ઝે કલામ ઉમ્દાહ થા.	(૧૮) વો અભી તિફલે મકતબ હૈ.
(૧૯) તિલિસ્મે હોશ રુબા પળ્હી હે ?	(૨૦) તવાફે કઅબા કરો.
(૨૧) તૌકે મિન્નત પહના દો.	(૨૨) ઝન્ને ફાસિદ છોળ.
(૨૩) આલમે અરવાહ કહાં હે ?	(૨૪) આલમે ખાબ મેં દેખા.
(૨૫) ઉઝરે બેજા ન કર.	(૨૬) અર્કે ઈન્ફઆલ સે બચ.
(૨૭) અઝમે મુસમ્મમ કર.	(૨૮) ગુસલે સિહત કિયા.

૪. વાંચો અને લખો :-

(۱) یک شعلہ برقِ خرمن صد کوہِ طور تھا۔ (۲) حُسن زُنار ہے تسبیح سلیمانی کا۔ (۳) اُمیدوارِ وعدۂ دیدار مر چلے۔ (۴) عہدِ جوانی رو رو کاٹا پیری میں کیں آنکھیں موند۔ (۵) گل اِک چمن میں دیدۂ بے نُور ہو گیا۔ (۶) یہ شیشہ ایک عُمر سے مُشتاقِ سنگ تھا۔ (۷) دلِ مضطرب سے گزر گئی، شبِ وصل اپنی ہی فِکر میں۔ (۸) یادِ ایّام کہ یاں ترکِ شکیبائی تھا۔ (۹) سر بھی تسلیم محبّت میں ہلایا نہ گیا۔ (۱۰) قدر رکھتی نہ تھی متاعِ دل۔ (۱۱) دردِ دل کے واسطے پیدا کیا انسان کو۔ (۱۲) رخصتِ سیرِ باغ تک نہ ہوئی۔ (۱۳) پاسِ ناموسِ عشق تھا ورنہ۔ (۱۴) دل ہے یا خانۂ مُقفّل ہے۔ (۱۵) کیا خاک میں مِلتی ہے میری صفائی دل۔ (۱۶) گویا کہ ہیں یہ لڑکے پیر زمانہ دیدہ۔ (۱۷) مجنوں کو میری اور سے کہیو دُعائے شوق۔ (۱۸) کہیں سرمایۂ محفل تھی میری گرم گُفتاری۔ (۱۹) نہ چھوٹے مجھ سے لندن میں بھی آدابِ سحر خیزی۔ (۲۰) مقاماتِ آہ و فغاں اور بھی ہیں۔ (۲۱) زمانِ فصلِ گُل آیا نسیم مُشک بار آئی۔ (۲۲) یہ کیا اندھیر ہے، اَے دشمنِ اہلِ وفا تجھ سے۔ (۲۳) تجھ کو آخر آشنائے نازِ بے جا کر دیا۔ (۲۴) مَیں نے فانی ڈوبتے دیکھی ہے نبضِ کائنات۔ (۲۵) شاید یہ زباں تشنۂ فریاد رہے گی۔ (۲۶) زمیں سے جب نہیں فُرصت تو فکرِ آسماں کیوں ہو؟ (۲۷) کوچۂ یار عین کاشی ہے۔ (۲۸) ولی مجھ دل میں آتا ہے خیالِ یارِ بے پروا۔ (۲۹) دستِ عاشق رسا نہیں ہوتا۔ (۳۰) اک لذّتِ پیدائی اک لذّتِ یکتائی۔ (۳۱) ویرانی جنّت کے تصوّر سے ہیں غمناک۔ (۳۲) تاجِ وطن کا لعلِ درخشاں چلا گیا۔ (۳۳) ہے کسی جا صدائے نالۂ وآہ۔ (۳۴) کاغذی ہے پیرہن ہر پیکرِ تصویر کا۔ (۳۵) صبح کرنا شام کا لانا ہے جوئے شیر کا۔ (۳۶) زخم نے دادنہ دی تنگی دل کی یارب۔ (۳۷) شمارِ سبحہ مرغوبِ بُتِ مشکل پسند آیا۔ (۳۸) سبزۂ خط سے ترا کاکُلِ سرکش نہ دبا۔ (۳۹) دہر میں نقش وفا وجہِ تسلّی نہ ہوا۔ (۴۰) یہ مسائلِ تصوّف یہ ترا بیان غالب۔ (۴۱) صلائے عام ہے یارانِ نکتہ داں کے لیے۔ (۴۲) داغِ دل گر نظر نہیں آتا۔ (۴۳) دُنیائے منقلب کا اُلٹا ہے کارخانہ۔ (۴۴) روزِ معمورۂ دنیا میں خرابی ہے ظفر۔ (۴۵) شکستِ شیشۂ دل کی صدا کیا؟ (۴۶) تمنائے زباں محوِ سپاسِ بے زبانی ہے۔ (۴۷) نبضِ خس سے تپشِ شعلۂ سوزاں سمجھا۔ (۴۸) پھر مجھے دیدۂ تر یاد آیا۔ (۴۹) مَیں معتقدِ فتنۂ محشر نہ ہُوا تھا۔ (۵۰) کہتے ہیں کہ غالب کا ہے اندازِ بیاں اور+

તનવીન (تنوین)

તનવીન એટલે કોઈ પણ અક્ષર ઉપર ૧. દો ઝબર ـً ૨. દો ઝેર ـٍ અથવા ૩. દો પેશ ـٌ હોવા. તનવીન ના કાયદા પ્રમાણે ૧. શબ્દના છેલ્લા અક્ષર આગળ અલિફ ا ઉમેરવામાં આવે છે. ૨. છેલ્લો અક્ષર ۃ હોય તો તેની ઉપર જ તનવીન મૂકવામાં આવે છે.

مُشارٌ　نسلٍ　نسلاً　حلالاً　اِطّلاعاً　آناً فاناً
મુશારુન　નસલિન　નસલન　હલાલન　ઈત્તિલાઅન　આનન ફાનન

حکمۃً　عادۃً　اِنتظاماً　حُکماً　اِتّفاقاً　فوراً
હિકમતન　આદતન　ઈન્તેઝામન　હુકમન　ઈત્તેફાકન　ફૌરન

مُروّتاً　رعایتاً　حقیقتاً　حقیقۃً　عادتاً　نسبۃً
મુરવ્વતન　રિઆયતન　હકીકતન　હકીકતન　આદતન　નિસ્બતન

حقارتاً　امانتاً　قدرتاً　فطرتاً　شکایتاً　ضرورتاً
હિકારતન　અમાનતન　કુદરતન　ફિતરતન　શિકાયતન　ઝરૂરતન

ساعۃً　کلیّۃً　نتیجۃً　اِرادتاً　دفعتاً　دفعۃً
સાઅતન　કુલ્લીયતન　નતીજતન　ઈરાદતન　દફઅતન　દફઅતન

قطعاً　ابداً　عمداً　عبرتاً　حفاظتاً　اصالتاً
કિતઅન　અબદન　અમદન　ઈબરતન　હિફાઝતન　અસાલતન

شیئاً　اِبتداءً　بِناءً　نفیاً　اِثباتاً　ظاہراً
શૈઅન　ઈબ્તેદાઅન　બિનાઅન　નફયન　ઈસ્બાતન　ઝાહિરન

بِبَاءٍ　باباتٌ　بابٌ　شےءٍ　جزءٌ　شےءٌ
બિબાઅન　બાબાતન　બાબુન　શૈઈન　જુઝઅન　શૈયુન

بخٍّ　خُبزٌ　قویٌّ　غانماً　فُلانٍ　فُلانٌ　بائسٍ
બખ્ખન　ખુબઝુન　કવિયુન　ગાનિમન　ફુલાનિન　ફુલાનુન　બાઈસુન

باردٌ　برداً　سکنٍ　بدعۃٌ　بدعۃٍ　نظرٌ　نظرٍ
બારિદુન　બરદન　સકનિન　બિદઅતુન　બિદઅતિન　નઝરુન　નઝરિન

اشارۃً　نافلۃً　علامۃً　باطناً　تبرّکاً　برزخٌ
ઈશારતન　નાફિલતન　અલામતન　બાતિનન　તબર્રુકન　બરઝખુન

جَبْرٌ	صَبْرٌ	جَبَلٌ	فُلَانًا	صُمٌّ	بُكْمٌ	عُمْيٌ
જબ્રુન	સબ્રુન	જબલુન	ફુલાનન	સુમ્મુન	બુકમુન	ઉમયુન

નાના વાક્યો

(۱) آناً فاناً سب تباہ ہوگیا۔ આનન ફાનન સબ તબાહ હો ગયા.	(۲) اِبتداءً کوئی نہ بولا۔ ઇબ્તિદાઅન કોઈન બોલા.
(۳) اوّلاً رشید دوڑا۔ અવ્વલન રશીદ દૌળા.	(۴) اِطلاعاً سیٹی بجائی۔ ઇન્તેલાઅન સીટી બજાઈ.
(۵) دفعتاً بجلی کڑکی۔ દફઅતન બિજલી કળકી.	(۶) اِرادۃً جھوٹ بولا۔ ઇરાદતન ઝૂટ બોલા.
(۷) مُروّتاً خاموش رہا۔ મુરવ્વતન ખામૂશ રહા.	(۸) ظاہراً شریف تھا۔ ઝાહિરન શરીફ થા.
(۹) قصداً قتل کیا۔ કસદન કત્લ કિયા.	(۱۰) جبراً گھر سے نکال دیا۔ જબરન ઘરસે નિકાલ દિયા.
(۱۱) مجبوراً گھر چھوڑا۔ મજબૂરન ઘર છોળા.	(۱۲) حقیقتاً مجرم تھا۔ હકીકતન મુજરિમ થા.
(۱۳) عادتاً دیر سے آیا۔ આદતન દેરસે આયા.	(۱۴) شکایتاً عرض کیا۔ શિકાયતન અર્ઝ કિયા.
(۱۵) حکایتاً بیان کیا۔ હિકાયતન બ્યાન કિયા.	(۱۶) تبرکاً کلام کیا۔ તબર્રુકન કલામ કિયા.
(۱۷) علامتاً لکھا۔ અલામતન લિખા.	(۱۸) نتیجۃً مارا گیا۔ નતીજતન મારા ગયા.
(۱۹) مثلاً دودھ کی سفیدی۔ મસ્લન દૂધકી સફેદી.	(۲۰) بادشاہت نسلاً بعد نسلٍ چلتی رہی+ બાદશાહત નસ્લન બાદ નસ્લિન ચલતી રહી.
(۲۱) ضرورتاً اُسے بُلایا۔ ઝરૂરતન ઉસે બુલાયા.	(۲۲) لازماً اُسے ترک کیا۔ લાઝેમન ઉસે તર્ક કિયા.
(۲۳) ضمناً ذکر کر دیا۔ ઝિમનન ઝિક્ર કર દિયા.	(۲۴) طوعاً وکرہاً ہتھیار ڈال دیے+ તૌઅન વ કરહન હથિયાર ડાલ દિયે.

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

આખિરન, આનન ફાનન, ઈબ્તિદાઅન, ઈત્તિબાઅન, ઈત્તિફાકન, ઈજતિહાદન, ઈજતિનાબન, ઈજમાલન, ઈહતિજાજન, ઈહતિરાઝન, ઈહતિરામન, ઈહતિમાલન, ઈહતિયાતન, અહયાનન, ઈખ્તિલાફન, અખલાકન, ઈરાદતન, ઈસ્તેઅજાબન, ઈશારતન, અસાલતન, અસલન, ઈસ્લાહન, ઉસૂલન, બય્યીનતિન, રહમતન, મિરયતિન, ઈવજન, યૌમિન, અલીમિન, ફઝલિન, માલન, ખૈરન, ઈઝન, સાલેહિન, સલામુન, ઉમૂમન, ઈલાહિન, અજરન, કુવ્વતન, દાબ્બતિન, કૌમન, શૈઅન, હિજારતન, હસનન.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

حَقٌّ ـ امرًا ـ اندازًا ـ اِندَراجًا ـ اِیجازًا ـ خُصوصًا ـ

جُملہ ـ عکسٍ ـ عمومًا ـ فِعلًا ـ قصدًا ـ قُوّةً ـ کنایتًا ـ یقینًا ـ

باطِنًا ـ باطِلًا ـ بحَارٍ ـ اُسلُوبًا ـ مِزاجًا ـ نظرٍ ـ نسلٍ ـ بُعدًا ـ

تادیبًا ـ تاکیدًا ـ تخمینًا ـ تعریفًا ـ تعزیتًا ـ تعظیمًا ـ

تعقیدًا ـ تعمیرًا ـ تفصیلًا ـ تقریرًا ـ تمہیدًا ـ حُکمًا ـ

حلالًا ـ حیاتٌ ـ خاتِمٌ ـ خارجًا ـ داخلًا ـ خاطرًا ـ خالصةً ـ دائمًا ـ

دَفعةً ـ رابعًا ـ جَنّاتٍ ـ عُیُونٍ ـ مقامٍ ـ امینٍ ـ حُورٍ ـ عینٍ ـ

آیاتٌ ـ آیاتٍ ـ جمیعًا ـ بغیًا ـ ھُدًی ـ نفسًا ـ نفسٍ ـ اُمّةٍ ـ اَجَلٍ ـ

مَسَمًّی اِفکٌ ـ خَوفٌ ـ شہرًا ـ دَرَجاتٌ ـ سَاعَةً ـ مَثوًی ـ

آسِنٍ ـ قُلُوبٍ ـ فتحًا ـ عزیزًا ـ فوزًا ـ قلیلًا ـ صَبرًا ـ بصیرًا ـ

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) ફૌરન ચલે આઓ.	(૨) વો કસદન ઝૂટ બોલા થા.
(૩) હમેં ફરદન ફરદન બુલાયા.	(૪) મૈં યકીનન ઢૂંડ નિકાલૂંગા.
(૫) તકરીબન સભી હાઝિર થે.	(૬) સલીમ દફઅતન વહાંસે ભાગા.
(૭) વકતન ફ વકતન મિલા કરતે થે.	(૮) મૈં મસ્લેહતન ખામોશ રહા.
(૯) આપને અમલન કુછ નહી કિયા.	(૧૦) ઉમૂમન લોગ ઝમાનત નહીં લેતે.
(૧૧) મુઝે વો કામ તૌઅન વ કરહન કરના પળા.	(૧૨) તૌલીદકા અમલ નસલન બઅદ નસ્લિન જારી હૈ.
(૧૩) હમ એહતિરામન ખળે રહે.	(૧૪) ઉન્હોંને સારા કિસ્સા મુખ્તસરન બ્યાન કર દિયા.
(૧૫) મુઝસે સહવન યે ગલતી હુવી હૈ.	(૧૬) ખુસૂસન આપકો યાદ ફરમાયા થા.
(૧૭) ઉસૂલન મુઝે મિલના ચાહિયે.	(૧૮) તકરીબન સત્તર અફરાદ થે.
(૧૯) મૈં મસ્લેહતન ચુપ રહા.	(૨૦) ઉસને રસમન ફોન કિયા.
(૨૧) વો ઈરાદતન નહીં આયા.	(૨૨) ઉસે જબરન મેહફિલસે નિકાલ દિયા ગયા.
(૨૩) નતીજતન ફેલ હો ગયા.	(૨૪) ફૌરન ડાકટરકો બુલાયા ગયા.
(૨૫) અવ્વલન રાજા મારા ગયા.	(૨૬) જવાબન ખત લિખા.

વાવે મઅદૂલહ (واوِمعدولہ)

વાવેમઅદૂલહ એટલે તે વાવ જે લખવામાં તો આવે પરંતુ વાંચવામાં (ઉચ્ચારવામાં) ન આવે.

خواجہ   خواجگان   خواتین   خوابیدہ   خواب

ખાજા   ખાજગાન   ખાતીન   ખાબીદહ   ખાબ

خوان   خواستگار   خواست   خواری   خوار

ખાન   ખાસ્તગાર   ખાસ્ત   ખારી   ખાર

خواہ مخواہ   خواہ   خواندہ   خواندگی   خوانچہ

ખામખાહ   ખાહ   ખાનદહ   ખાનદગી   ખાનચા

خواہشات   خواہش   خواہر   خواہاں   خواہی

ખાહિશાત   ખાહિશ   ખાહર   ખાહાં   ખાહી

خودکشی   خودسر   خوددار   خودبخود   خود

ખુદ કુશી   ખુદસર   ખુદદાર   ખુદબખુદ   ખુદ

خورشید   خوردنی   خُورد   خور   خودی   خودمختار

ખુર્શીદ   ખુર્દની   ખુર્દ   ખુર   ખુદી   ખુદ મુખ્તાર

خوش نما   خوشبودار   خوشبُو   خوش آمدید   خُوش

ખુશનુમા   ખુશબૂદાર   ખુશબૂ   ખુશ આમદીદ   ખુશ

درخواست   خواجہ سرا   خواب گاہ   خویش   خوشامد

દર્ખાસ્ત   ખાજાસરા   ખાબગાહ   ખીશ   ખુશામદ

خواں   خواند   اِستخوان   تنخواہ   دل خواہ

ખાં   ખાન્દ .   ઈસ્તખાન   તનખાહ   દિલખાહ

درخور   درخورد   برخوردار   خوردبُرد   خوردن

દરખુર   દરખુર્દ   બરખુર્દાર   ખુર્દબુર્દ   ખુર્દન

خودکام   خودکار   خودنمائی   خودرفتہ   بےخودی

ખુદકામ   ખુદકાર   ખુદનુમાઈ   ખુદરફતા   બેખુદી

خود بہ خود	خوشی	خوشا	خوش باش	خوش گو
ખુદ બખુદ	ખુશી	ખુશા	ખુશબાશ	ખુશગો
خوش دامن		خوش گپیاں	ہفت خوان	خواہر
ખુશ દામન		ખુશ ગપ્પીયાં	હફ્તુ ખાન	ખાહર
خوارزم		بے خویش	بے خویشتن	کم خواب
ખારઝમ		બેખીશ	બેખીશતન	કિમખાબ

નાના વાક્યો :-

મૈં ખુદ વહાં મૌજૂદ થા. (۱) میں خود وہاں موجود تھا۔	ખાતીનકા જલ્સા હૈ. (۲) خواتین کا جلسہ ہے۔
ડરાવના ખાબ દેખા. (۳) ڈراؤنا خواب دیکھا۔	ખાજા ગરીબ નુવાઝ (રહે.) બળે મુત્તકી થે. (۴) خواجہ غریب نوازؒ بڑے متقی تھے۔
ખાજાસરા કો બુલાવ. (۵) خواجہ سرا کو بُلاؤ۔	તુમને દરખાસ્ત દી થી ? (۶) تم نے درخواست دی تھی؟
ખુશામદ કરતે રહે. (۷) خوشامد کرتے رہے۔	ખાન્દગીમેં ઈઝાફા હુવા. (۸) خواندگی میں اِضافہ ہوا۔
તનખા કબ મિલેગી. (۹) تنخواہ کب ملے گی؟	ખુદકુશી કરના ગુનાહ હૈ. (۱۰) خودکُشی کرنا گناہ ہے۔
ખુદાનખાસ્તા કુછ હો ગયા તો. (۱۱) خُدا نخواستہ کچھ ہوگیا تو۔	યે ખુશ ખબરી કિસને દી ? (۱۲) یہ خوش خبری کس نے دی؟
ખુર્શીદ ડૂબ ચુકા. (۱۳) خورشید ڈوب چکا۔	આપતો ખામખાહ નારાઝ હો ગયે. (۱۴) آپ تو خواہ مخواہ ناراض ہو گئے۔
ખુદકાર મશીન દેખી હૈ ? (۱۵) خودکار مشین دیکھی ہے؟	ખાહર કબ આઈ? (۱۶) خواہر کب آئیں؟
બરખુદાર કહાં ગએ થે ? (۱۷) برخوردار کہاں گئے تھے؟	આખરી ખાહિશ પૂરી કી જાએગી. (۱۸) آخری خواہش پوری کی جائے گی۔
સબ ખુર્દબુર્દ હો ગયા. (۱۹) سب خورد برد ہوگیا۔	ખુશદામન આનેવાલી હૈ. (۲۰) خوش دامن آنے والی ہیں۔
કભી ખારઝમ ગએ હો ? (۲۱) کبھی خوارزم گئے ہو؟	ખુદમુખ્તાર બન બૈઠા. (۲۲) خودمختار بن بیٹھا۔

નીચે આપેલા શબ્દોમાં વાવેમઅદૂલહ નથી :-

		خُردی	خُرد
		ખુર્દી	ખુર્દ
خُردہ	خُردبین	خُردسالی	خردسال
ખુર્દાહ	ખુર્દબીન	ખુર્દસાલી	ખુર્દસાલ
خُردہ بیں	خُردہ گیر	خردۂ زر	خُردہ فروش
ખુર્દાહબીં	ખુર્દાહગીર	ખુર્દએઝર	ખુર્દાહફરોશ
خُرّمی	خُرّم	خُرسندی	خُرسند
ખુર્રમી	ખુર્રમ	ખુર્સંદી	ખુર્સંદ
	خانساماں	برخاستگی	برخاست
	ખાન્સામાં	બર્ખાસ્તગી	બર્ખાસ્ત
خواص	خوارق	خَوارج	خُزادہ
ખવાસ	ખવારિક	ખવારિજ	ખુઝાદાહ
خُوب	خَوانین	خواصیں	خواصی
ખૂબ	ખવાનીન	ખવાસેં	ખવાસી

خَوف	خُوراک	خُوبی	خُوبانی	خُوباں
ખૌફ	ખૂરાક	ખૂબી	ખૂબાની	ખૂબાં
خُونی	خُوناب	خُون	خَول	خَوض
ખૂની	ખૂનાબ	ખૂન	ખૌલ	ખૌઝ

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

ખ્વાબ, ખ્વાબાન્દન, ખ્વાબાનીદન, ખ્વાબે, ખરગોશ, ખ્વાબિસ્તાન, ખ્વાબગાહ, ખ્વાબીદન, ખ્વાતીન, ખ્વાજગાન, ખ્વાજગી, ખ્વાજાબાર, ખ્વાજાતાશ, ખ્વાજાસરા, ખ્વાજામસ્સાહ, ખ્વાર, ખ્વારી, ખ્વાસ, ખ્વાસ્ત, ખ્વાસ્તગાર, ખ્વાસ્તગારી, ખ્વાસ્તહ, ખવાત, ખવાતિમ, ખવારિજ, ખવારિક, ખ્વાતિર, ખવાતિફ, ખવાકીન, ખ્વાન, ખ્વાનચા, ખ્વાન્દહ, ખ્વાન્દગી, ખ્વાનગર, ખ્વાનીન, ખ્વાહાં, ખ્વાહર, ખ્વાહિશ, ખ્વાહમખ્વાહ, ખૂબાની, ખૂબસૂરત, ખુદ, ખુદબખુદ.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

خواہ مخواہ۔ خودبخود۔ خودبین۔ خودپرست ۔ خودپسند۔
خوددار۔ خودداری۔ خودرفتہ۔ خودرنگ۔ خودسازی۔
خودسر ۔ خودسری۔ خودستائی۔ خودشناس۔ خودغرض۔
خودغرضی۔ خودفگن۔ خودکام۔ خودکامی۔ خودکشی۔
خودمختار۔ خودنمائی۔ خور۔ خورد۔ خوردبرد۔ خوردار۔
خوردیز۔ خوردکاری۔ خوردنی۔ خورسند۔ خورش۔
خورشید۔ خوزم۔ خوست۔ خوشاب۔ خوش آمدید۔
خوش آہنگ۔ خوشباش۔ خوشتر۔ خوش خبری۔
خوشدامن۔ خوش طبع۔ خوش گام۔ خوشنودی۔ خوشنویس۔
خوشنویسی۔ خوگر۔ خون۔ خویش۔ خویش باز۔
خویش دار۔ خویش کام ۔ خویشی۔ خویشان۔ خویشاوند۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

(૧) ખ્વાબ સચ્ચા થા.	(૨) ખ્વાબ પે કા શિકારહુવા.
(૩) ખ્વાબે ખરગોશ મેં થે.	(૪) ખ્વાબિસ્તાન પહુંચા.
(૫) ખ્વાબગાહ ઉપર હૈ.	(૬) ખ્વાજગી નસીબ હુવી.
(૭) ખ્વાજા સરા કો બુલાયા.	(૮) હમ ખ્વાર હુવે.
(૯) દુઆકા ખ્વાસ્તગાર હું.	(૧૦) ખ્વાન ભરા હુવા થા.
(૧૧) ખ્વાંદગી બળહી.	(૧૨) હર્ કોઈ જન્નતકા ખ્વાહાં હૈ.
(૧૩) વો મેરી ખ્વાહર હૈં.	(૧૪) મકાન ખુદબખુદ ગિરા.
(૧૫) વો ખુદ પરસ્ત હૈ.	(૧૬) તુમ ખુદ પસંદ હો.
(૧૭) મૈં ખુદદાર હું.	(૧૮) ખુદરફતા હો ગયા.
(૧૯) ખુદ સિતાઈ દુરસ્ત નહી.	(૨૦) ખુદગર્ઝી ઠીક નહીં.
(૨૧) ખુદકુશી કરોગે!	(૨૨) ખુદ મુખ્તાર હો ગએ.
(૨૩) ખુદનુમાઈ સે બચો.	(૨૪) અમાનત ખુર્દ બુર્દ કરદી.
(૨૫) ખુર્દની અશયા મહેંગી હો જાએંગી.	(૨૬) વો બળા ખુશ નસીબ હૈ.

વાવેઅત્ફ (واوِعطف)

વાવેઅત્ફ એટલે બે શબ્દો ને જોડનાર વાવ પહેલા શબ્દ નો છેલ્લો અક્ષર વાવે અત્ફ સાથે જોડી ઉચ્ચાર કરાય છે.

آباواجداد	زندگی وموت		دین ودنیا
આબાઓ અજદાદ	ઝિન્દગીયો મૌત		દીનો દુન્યા
سادگی وپُرکاری	مے ومینا		نے ونغمہ
સાદગી યો પુરકારી	મૈયોમીના		નૈયો નગમા
مہر ووفا	لب ودنداں		سروساماں
મેહરોવફા	લબોદન્દાં		સરોસામાં
آزادہ وخودبیں	قہر وغضب		دیدہ ودل
આઝાદઓ ખુદબીં	કેહરોગઝબ		દીદઓદિલ
درودیوار	دیواروودر	نشوونما	نازوادا
દરો દીવાર	દીવારોદર	નશોનુમા	નાઝો અદા
آہ وفغاں	بادہ وساغر	بال وپر	دل وچشم
આહોફુગાં	બાદઓસાગર	બાલોપર	દિલોચશ્મ
ماہ وسال	رازونیاز	نشیب وفراز	خوش وناخوش
માહોસાલ	રાઝો નિયાઝ	નશીબોફરાઝ	ખુશોનાખુશ
پیچ وتاب	صبح وشام	خطّ وخال	روز وشب
પેચોતાબ	સુબ્હોશામ	ખત્તોખાલ	રોઝોશબ
قطرہ موج	موج وحباب		چنگ ورُباب
કત્રઓમૌજ	મૌજોહુબાબ		ચંગોરુબાબ
فتنہ وفساد	ابروباد	لعل وگہر	حُسن وعشق
ફિત્નઓફસાદ	અબરોબાદ	લાલો ગુહર	હુસ્નો ઈશ્ક
نقش ونگار	لالہ وگل	سروپا	غم وشادی
નકશોનિગાર	લાલઓગુલ	સરોપા	ગમોશાદી
تاب وتواں	جیب ودامن		خلوت وجلوت
તાબોતવાં	જૈબોદામન		ખલ્વતો જલ્વત

નાના વાક્યો

દિલહી તો હૈ ન સંગો ખિશ્ત.

(۱) دل ہی تو ہے نہ سنگ و خشت ۔

કૈદેહયાતો બંદેગમ અસ્લમેં દોનોં એક હૈં.

(۲) قیدِ حیات و بندِ غم اصل میں دونوں ایک ہیں ۔

જિસકો હો દીનો દિલ અઝીઝ ઉસ્કી ગલીમેં જાએ ક્યોં?

(۳) جس کو ہو دین و دل عزیز اسکی گلی میں جائے کیوں؟

તાઅત મેં તારહે ન મયાંઅગ લાગ.

(۴) طاعت میں تا رہے نہ مے و انگبیں کی لاگ ۔

ફરીદૂનો જમો કૈખુસરવો દારાબો બેહમન કો.

(۵) فریدون و جم و کیخسرو و داراب و بہمن کو ۔

માના કે તુમ બશર નહીં ખુર્શીદો માહ હો.

(۶) مانا کہ تم بشر نہیں خورشید و ماہ ہو ۔

બે દરો દીવારસા ઈક ઘર બનાના ચાહિયે.

(۷) بے در و دیوار سا اک گھر بنانا چاہیے ۔

હે રંગે લાલવો ગુલો નસરીં જુદા જુદા.

(۸) ہے رنگِ لالہ و گل و نسریں جُدا جُدا ۔

વહી હમ હૈં, કફસ હૈ ઔર માતમ બાલો પર કા હૈ.

(۹) وہی ہم ہیں قفس ہے اور ماتم بال و پر کا ہے ۔

મુદ્દત હુવી હૈ દઅવતે આબોહવા કિયે.

(۱۰) مدّت ہوئی ہے دعوتِ آب و ہوا کیے ۔

કાસિદ પે મુઝકો રશ્કે સવાલો જવાબ હૈ.

(۱۱) قاصد پہ مجھ کو رشک سوال و جواب ہے ۔

ઉગ રહા હૈ દરો દીવારસે સબ્ઝહ ગાલિબ.

(۱۲) اُگ رہا ہے در و دیوار سے سبزہ غالب ۔

ગમઝઓ ઈશવઓ અદા કિયા હૈ.

(۱۳) غمزہ و عشوہ ادا کیا ہے ۔

હે ચરાગાં ખસોખાશાકે ગુલિસ્તાં મુઝસે.

(۱۴) ہے چراغاں خس و خاشاکِ گلستاں مجھ سے ۔

સ્વાધ્યાય

૧. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો :-

દારોરસન, શકીબો સબ્ર, શૈખો બરેહમન, પેચોતાબ, શબોરોઝ, પૈમાનઓ સહબા, સાગરોમીના, સિતમોજોર, ખસો ખાશાક, હશરોનશર, પેચોખમ, જાનોદિલ, જોરોજફા, એહદોકરાર, શામોસહર, આબોગિલ, નાઝોઈતાબ, ખશમોખિતાબ, સર્વોતુબા, બર્ગોબાર, બહરોબર, ગમોઅન્દોહ, શર્મોહયા, રંગોનૂર, જુનૂનો ઈશ્ક, સુર્ખો સફેદ, દર્દોગમ, રાઝો નિયાઝ, લૈલો નહાર, સુબ્હોશામ, રાહોરસ્મ, દિલોજાં, બેદિમાગો બદગુમાં, રંજોકલ્ક, તરદદુદો તશવીશ.

૨. વાંચો અને ઉચ્ચાર ગુજરાતી લિપિમાં લખો :-

جان ودِل۔ دل وجاں۔ کام و زُباں۔ لوح وقلم۔

خاص وعام۔ صحن ومنظر۔ منظروباما۔ دَیروحرم۔ قیصروکسریٰ۔

رستم وسام۔ رستم وسہراب۔ خسرو وبہرام۔ آتش وآب۔

آب وباد۔ بادو خاک۔ سوزونم۔ نم ورم۔ مہ واختر۔

امن واماں۔ نہُ چرخ وہفتِ اختر۔ رم وآرام۔ مہرو مہ۔

مہ ومحور۔ مہ و خورشید۔ طُغرل وسنجر۔ روز وشب۔

شاخ وبرگ۔ آب و ہوا۔ طُوبیٰ وسِدرہ۔ جمال وکمال۔

سایہ ونور۔ دولت وبخت۔ تاج وتخت۔ بے مثل ونظیر۔

معنی والفاظ۔ قُلزم ونیل۔ مُشک وبُو۔ سیم وزر۔

نوشت وخواند۔ لیل ونہار۔ شوکت وجاہ۔ وہم وخیال۔

૩. ઉર્દૂ લિપિમાં લખો અને વાંચો

(૧) રુસૂમો કુયૂદ છોળો.	(૨) બળી સાદગીયો પુર્કારી હે.
(૩) દિલમેં ઝૌકે વસ્લો યાદે યાર તક બાકી નહીં.	(૪) રકીબે સરોસામાં નિકલા.
(૫) બકદ્રે લબોદન્દાં નિકલા.	(૬) મેહરો વફાકા બાબ થા.
(૭) દરો દીવારસે ટપકે હૈં.	(૮) વો આઝાદ ઓ ખુદબીં હૈં.
(૯) બે દસ્તો પાનીકા શિકવહ.	(૧૦) જમ્આે ખર્ચ મેરી નિગાહ મેં હૈ.
(૧૧) નાકિસો કામિલકા ફર્ક નહીં રહા.	(૧૨) ઉન્કે પેશેનઝર દીવારો દર હૈં.
(૧૩) નાઝો ગમઝહ સે કામ.	(૧૪) દશ્નઓ ખંજર કહે બગૈર.
(૧૫) આહો ફુગાં કરતા રહા.	(૧૬) નશીબો ફરાઝ હુનૂઝ બાકી હૈં.
(૧૭) ગુલો બુલબુલકી દાસ્તાં હૈ.	(૧૮) ગમો ગુસ્સા કમ નહીં હુવા.
(૧૯) સુબ્હો શામ ઉસકી હમ્દ કરતે થે.	(૨૦) વો પેચોતાબ ખાતે રહે.
(૨૧) યે બેનંગો નામ હૈ.	(૨૨) લઅલો ગુહર કહાં હૈ ?
(૨૩) કુછ લાલઓ ગુલમેં નુમાયાં હો ગઈ હૈં.	(૨૪) ઉસકો દીનો દિલ અઝીઝ હૈં.
(૨૫) હમ બે દસ્તોપા થે.	(૨૬) તુમ કો ગૈરસે રસ્મોરાહ હૈ.

હુરૂફે શમ્સીયો કમરી حروفِ شمسی وقمری

૧. જે અરબી અક્ષર પહેલાં અલિફલામ એકી સાથે આવે ત્યારે લામ વંચાય (ઉચ્ચારાય) નહીં, પરંતુ તે અક્ષર મુશદ-દદ (ડબલ) વંચાય, તે અક્ષરને હર્ફે શમ્સી કહે છે. અરબી ના નીચેના ચૌદ(૧૪) અક્ષરો શમ્સી છે.

ت ـ ث ـ د ـ ذ ـ ر ـ ز ـ س ـ ش ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ل اور نون ـ

بالتّرتیب ـ
બિત્તરતીબ

عبدالتّواب ـ
અબ્દુત્તવ્વાબ

صلوٰۃُ التّسبیح
સલાતુત્તસ્બીહ

کتاب التّصریف ـ
કિતાબુત્તસરીફ

تحت الثّریٰ ـ
તહતુષારા

نجم الثّاقب ـ
નજમુષ્ષાકિબ

لذت الثّرید ـ
લઝઝતુષ્ષરીદ

ماءُالثّائب ـ
માઉષ્ષાઇબ

آصف الدّولہ ـ
આસિફુદ-દૌલહ

صائم الدّہر ـ
સાઈમુદ-દહર

محی الدّین ـ
મહિયુદ્દીન

مستجاب الدّعوات ـ
મુસ્તજાબુદ-દઅવાત

سابق الذّکر ـ
સાબિકુઝઝિક્ર

بالذّات ـ
બિઝઝાત

ثروالذّبیحہ ـ
ષરદઝઝબીહા

ارحم الرّاحمین
અર્હમર્રાહિમીન

اسماءالرّجال ـ
અસ્માઉર-રિજાલ

تلامیذالرّحمٰن ـ
તલામીઝુર્રહમાન

علی الرّغم ـ
અલર-રગમ

ولدالزّنا ـ
વલદુઝઝિના

صاحب الزّمان ـ
સાહિબુઝ ઝમાન

ابن السّبیل ـ
ઈબ્નુસ્સબીલ

اثرالسّجود ـ
અસરસ્સુજૂદ

اسفل السّافلین ـ
અસ્ફલસ્સાફિલીન

بطن الشّاعر ـ
બતનુશશાઈર

دارالشّفا ـ
દારુશશિફા

ہوالشّافی ـ
હુવશ-શાફી

آثار الصّنادید ـ
આસારુસ્સનાદીદ

اُمُّ الصّبیان ـ
ઉમ્મુસસિબયાન

علی الصّبح ۔	بالضّرور ۔	دار الضّرب ۔
અલસસુબ્હ	બિઝઝુરૂર	દારુઝ ઝરબ
قطّاع الطّریق ۔	مرغوب الطّبیع ۔	صلوٰة الظّہر ۔
કત્તા ઉત્તરીક	મુર્ગૂબુ-ત્તબીઅ	સલાતુઝ્ઝુહર

ماشاءاللّٰہ ۔	بسم اللّٰہ ۔	تحت اللّفظ ۔	ماءاللّحم ۔
માશાઅલ્લાહ	બિસ્મિલ્લાહ	તહતુલ્લફ્ઝ	માઉલ્લહમ
قیام اللّیل ۔	دارالنّعیم	ضیق النّفس ۔	فی النّار ۔
કયામુલ્લૈલ	દારુન્નઈમ	દીકુન્નફસ	ફિન્નાર

عرق النّساء ۔	وسیع النّظر ۔	ذات النّطاقین ۔
ઈરકુન્નીસા	વસીઉન્નઝર	ઝાતુન્નતાકૈન

૨. જે અરબી અક્ષર પહેલાં અલિફલામ એકી સાથે આવે ત્યારે લામ (ઉચ્ચાર વંચાય) તો તે અક્ષરને હર્ફે કમરી કહે છે. અરબીના નીચે ના ચોદ(૧૪) અક્ષરો કમરી છે.

اَ ۔ ب ۔ ج ۔ ح ۔ خ ۔ ع ۔ غ ۔ ف ۔ ق ۔ ک ۔ م ۔ و ۔ ہ ۔ اوری ۔

بالارادہ ۔	بین الاقوامی ۔	اساطیرالاوّلین ۔
બિલઈરાદહ	બૈનુલઅકવામી	અસાતીરુલ અવ્વલીન

خاتم الانبیا ۔	امیرالبحر ۔	دارالبقا ۔	فی البدیہہ ۔
ખાતિમુલ અંબિયા	અમીરુલબહર	દારુલબકા	ફિલબદીહ
جنّت البقیع	اثاث البیت ۔	بالجبر ۔	بالجملہ ۔
જન્નતુલ બકીઅ	અષાષુલબૈત	બિલજબ્ર	બિલજુમ્લા
ذات الجنب ۔	ذوالجلال ۔	ذوالجناح ۔	ماءالجبن ۔
ઝાતુલજિનબ	ઝુલજલાલ	ઝુલજિનાહ	માઉલ જુબ્ન
بیت الحرام ۔	اناالحق ۔	فی الحال ۔	راقم الحروف ۔
બૈતુલ હરામ	અનલહક	ફિલહાલ	રાકિમુલહુરૂફ

قاضی الحاجات۔ કાઝિયુલહાજાત		بیت الخلا۔ બૈતુલખલા	ماءالحیات۔ માઉલહયાત
مفلوک الحال۔ મફલૂકુલહાલ		بالخصوص۔ બિલખુસૂસ	اُمّ الخبائث۔ ઉમ્મુલ ખબાઈષ
بالعکس۔ બિલઅકસ	بالعموم۔ બિલઉમૂમ	اولوالعزم۔ ઉલુલ અઝમ	دارالعلوم۔ દારુલ ઉલૂમ
نورالعین۔ નૂરુલએન		بیت الغزل۔ બૈતુલગઝલ	عالم الغیب۔ આલિમુલ ગૈબ
لسان الغیب۔ લિસાનુલ ગૈબ	دارالفنا۔ દારુલફના	ذوالفقار۔ ઝુલફિકાર	فی الفور۔ ફિલફૂર
عیدالفطر۔ ઈદુલ ફિત્ર	عدیم الفرصت۔ અદીમુલ ફુર્સત	اُمُّ القُریٰ۔ ઉમ્મુલકુરા	بالقویٰ۔ બિલકવા
دارالقرار۔ દારુલકરાર		ذوالقرنین۔ ઝુલકરનૈન	مقلّب القلوب۔ મુકલ્લેબુલ કુલૂબ
واجب القتل۔ વાજિબુલ કત્લ	بالکنایہ۔ બિલકિનાયા	اُمّ الکتاب۔ ઉમ્મુલકિતાબ	ذوالکفل۔ ઝુલકિફલ
جذرالکعب۔ જઝરુલકઅબ		اشرف المخلوقات۔ અશરફુલ મખલૂકાત	امیرالمومنین۔ અમીરુલ મુઅમિનીન
بیت المقدّس۔ બૈતુલમુકદ-દસ		بیت المال۔ બૈતુલમાલ	بالمشافہ۔ બિલમુશાફહ
ابن الوقت۔ ઈબ્નુલ વકત		بالواسطہ۔ બિલવાસ્તા	حبّ الوطنی۔ હુબ્બુલવતની
حبل الورید۔ હબ્લુલવરીદ		واجب الوجود۔ વાજિબુલ વજૂદ	فی الواقع۔ ફિલવાકેઅ
حجرالیہود۔ હજરુલ યહૂદ	بالیقین۔ બિલયકીન	علم الیقین۔ ઈલ્મુલ યકીન	دارالیتامے۔ દારુલ યતામા
شفیع الامم۔ શફીઉલ ઉમમ		عیدالاضحیٰ۔ ઈદુલ અદહા	مقیاس المطر۔ મિકયાસુલમિત્ર

واجب الادا۔ ولدالحرام۔ عدیم المثال۔

વાજિબુલ અદા વલદુલહરામ અદીમુલમિષાલ

طوائف الملوکی۔ مسبّب الاسباب۔

તવાઈફુલ મુલૂકી મુસબ્બબુલ અસ્બાબ

નાના વાક્યો :-

(۱) اللہ تعالیٰ عالم الغیب ہے۔	અલ્લાહ તઆલા આલિમુલ ગૈબ હૈ.
(۲) ماءالحیات خلیے کا اہم جزو ہے۔	માઉલહયાત ખલ્યેકા અહમ જુઝ હૈ.
(۳) حضرت علی کی ذوالفقار کو کون نہیں جانتا۔	હઝરત અલી (કરમ) કી ઝુલફિકારકો કૌન નહીં જાનતા.
(۴) قرآن مجید کو ام الکتاب کہتے ہیں۔	કુર્આન મજીદ કો ઉમ્મુલકિતાબ કહતે હૈ.
(۵) نورالدّین بازار جانے والا ہے۔	નૂરુદ્દીન બાઝાર જાનેવાલા હૈ.
(۶) آثارالصّنادید پڑھی ہے؟	આષારુસ્સનાદીદ પાહી હૈ?
(۷) آصف لدّ ولہ نے فتح حاصل کی۔	આસિફુદ-દૌલાને ફતહ હાસિલ કી.
(۸) تحت للّفظ پڑھو۔	તહતુલ્લફઝ પળ્હો.
(۹) وسیع النّظری پیدا کرو۔	વસીઉન્નઝરી પૈદા કરો.
(۱۰) کھانا کھانے سے پہلے بسم اللہ پڑھا کرو۔	ખાના ખાને સે પહલે બિસ્મિલ્લાહ પળ્હા કરો.
(۱۱) علی الصّبح اُٹھا کرو۔	અલસ્સુબ્હ ઉઠા કરો.
(۱۲) کتابوں کا بین الاقوامی میلا لگا ہے۔	કિતાબોંકા બૈનુલઅકવામી મેલા લગા હૈ.

રેલ્વે સ્ટેશન પર — ریلوے اسٹیشن پر

સૂરતકા એક ટિકટ દેના.	سورت کا ایک ٹکٹ دینا۔
કિસ દર્જે કા ?	کس درجے کا؟
દૂસરે દર્જે કા	دوسرے درجے کا۔
કુલી ! હમારા સામાન ઉઠાવ.	قلی! ہمارا سامان اُٹھاؤ۔
કિસ ગાળી સે જાઓગે ?	کس گاڑی سے جاؤ گے۔
ગુજરાત મેલ સે.	گجرات میل سے۔
હુઝૂર આપ કહાં જા રહે હૈં ?	حضور! آپ کہاں جا رہے ہیں؟
બમ્બઈ જા રહા હૂં.	بمبئی جا رہا ہوں۔
ઔર આપ ?	اور آپ؟
મૈં સૂરત જા રહા હૂં.	مَیں سورت جا رہا ہوں۔
કિસ સિલસિલે મેં બમ્બઈ જા રહેહો ?	کس سلسلے میں بمبئی جا رہے ہو؟
અપને ભાઈ સે મિલને.	اپنے بھائی سے ملنے۔
ગાળી કિતને બજે રવાના હોગી ?	گاڑی کتنے بجے روانہ ہوگی؟
દસ બજે.	دس بجے۔
આજ કલ રેલ હાદસે બળહ ગએ હૈં.	آج کل ریل حادثے بڑھ گئے ہیں۔
ફી અમાનિલ્લાહ.	فی امانِ اللہ۔

હોટલમેં هوٹل میں

અસ્સલામુ અલૈકુમ.	السّلام علیکم۔
વઅલૈકુમુસ્સાલ.	وعلیکم السّلام۔
કુછ દિનોં કે લિયે કમરા ચાહિયે.	کچھ دنوں کے لیے کمرہ چاہیے۔
આપકા ઈસ્મે ગિરામી ?	آپ کا اسمِ گرامی؟
સલીમ અહમદ	سلیم احمد۔
આપકા મુસ્તકર ?	آپ کا مُستقر؟
દેહલી	دہلی
દૂસરી મંઝિલ પર કમરા નં. ૨૦૨ મિલેગા.	دوسری منزل پر کمرہ نمبر ۲۰۲ ملے گا۔
ક્યા મેં કમરા દેખ સકતા હૂં ?	کیا میں کمرہ دیکھ سکتا ہوں؟
ઝુરૂર.	ضُرور۔
અરે વાહ! બહુત ખૂબ જગહ હૈ.	ارے واہ! بہت خوب جگہ ہے۔
અબ આપ યહાં રહ સકતે હૈં.	اب آپ یہاں رہ سکتے ہیں۔
કિસી ચીઝ કી ઝરૂરત હો તો ઘંટી બજા દેના.	کسی چیز کی ضرورت ہو تو گھنٹی بجا دینا۔
શુક્રીયા સાહબ.	شکریہ صاحب۔

કાફી હાઉસ મેં کافی ہا ئو س میں

ચલો કાફી હાઉસ ચલતે હૈં.	چلو کافی ہاؤس چلتے ہیں۔
મૈં ભી થકન મેહસૂસ કર રહા હૂં.	مَیں بھی تھکن محسوس کرر ہا ہوں۔
યે નયા કાફી હાઉસ કૈસા રહેગા ?	یہ نیا کافی ہاؤس کیسا رہے گا؟
ઠીક યહાં ભીળ ભી કમ મિલેગી.	ٹھیک یہاں بھیڑ بھی کم ملے گی۔
વેટર મેનુ લાના.	ویٹر مینو لانا۔
ચાય યા કાફી ?	چائے یا کافی؟
દો કપ કાફી.	دو کپ کافی
રાતકા કયા પ્રોગ્રામ હૈ ?	رات کا کیا پروگرام ہے؟
વાહ કાફી ઝાયકેદાર હૈ.	واہ! کافی ذائقہ دار ہے۔
વેટર બિલ લે આઓ.	ویٹر! بل لے آؤ۔
શુક્રીયા જનાબ	شکریہ جناب۔
અચ્છા તો મેં ચલતા હૂં.	اچّھا تو مَیں چلتا ہوں۔

ઝેવરાતકી દુકાન પર زیورات کی دکاں پر

ક્યા ખરીદના હે ?	کیا خریدنا ہے؟
સોનેકી બાલીયાં ઔર કુછ ?	سونے کی بالیاں اور کچھ ؟
લીજીયે યે બાલીયાં ઔર પસંદ કીજીયે.	لیجیے یہ بالیاں اور پسند کیجیے۔
યે કૈસી રહેંગી ?	یہ کیسی رہیں گی؟
યે બિલકુલ નઈ ડીઝાઈનકી હે.	یہ بالکل نئی ڈیزائن کی ہیں۔
વો વાલી દિખાના તો.	وہ والی دکھانا تو۔
આપકે લિયે યે અચ્છી રહેંગી.	آپ کے لیے یہ اچھی رہیں گی۔
બળી ખૂબસૂરત માલૂમ હો રહી હૈં.	بڑی خوبصورت معلوم ہو رہی ہیں۔
વઝન કરો તો.	وزن کرو تو۔
પૂરે દસ ગ્રામકી હૈં.	پورے ۱۰ گرام کی ہیں۔
બિલ બનાઈયે સાહબ.	بِل بنائیے صاحب۔
યે પૈસે લીજીયે.	یہ پیسے لیجیے۔
શુક્રીયા મુહતરમા.	شکریہ محترمہ۔

જનરલ સ્ટોર પર جنرل اسٹور پر

ફુલ સાઈઝકા તોલિયા દિખાના	فُل سائز کا تولیہ دکھانا۔
હલ્કેમેં યા ભારીમેં ?	ہلکے میں یا بھاری میں؟
મિડિયમ દિખાના	میڈیم دکھانا۔
યે દેખિયે સાહબ	یہ دیکھیے صاحب
યે રંગ નહીં ચલેગા	یہ رنگ نہیں چلے گا۔
હાં યે વાલા ઠીક હૈ	ہاں یہ والا ٹھیک ہے۔
તીનસાલકે બચ્ચે કે લિયે બાબાસૂટ દિખાઈયે.	تین سال کے بچّے کے لیے باباسوٹ دکھائیے۔
યે સુર્ખ રંગવાલા કિતનેકા હૈ ?	یہ سرخ رنگ والا کتنے کا ہے؟
દામ વાજિબ લગાઈયેગા.	دام واجب لگائیے گا۔
દામ ઈસસે કમ ન હોગા.	دام اس سے کم نہ ہوگا۔
બિલ દીજીયેગા.	بِل دیجیے گا۔
શુક્રીયા હુઝૂર	شکریہ حُضور۔

નાની બાળા સાથે વાતચીત	چھوٹی بچّی سے گفتگو
તુમ્હારા નામ ?	تمھارا نام ؟
નીલોફર બાનો.	نیلوفر بانو۔
તુમ્હારે અબ્બુકા નામ ?	تمھارے ابّو کا نام؟
અબ્દુલ્લાહ.	عبداللہ۔
તુમ્હારી અમ્મીક નામ ?	تمھاری امّی کا نام؟
નસીમ બાનો.	نسیم بانو۔
તુમ્હારે અબ્બુ કયા કરતે હૈં ?	تمھارے ابّو کیا کرتے ہیں؟
બેંકમેં નૌકરી કરતે હૈં.	بنک میں نوکری کرتے ہیں۔
તુમ સ્કૂલ જાતી હો ?	تم اسکول جاتی ہو؟
જીહાં.	جی ہاں۔
કૌનસી કલાસમેં પઢ્હતી હો ?	کونسی کلاس میں پڑھتی ہو؟
ચૌથી કલાસ મેં.	چوتھی کلاس میں۔
તુમ તો બહુત હોશિયાર હો.	تم تو بہت ہوشیار ہو۔

દોસ્તકે ઘરપર   دوست کے گھر پر

અસ્સલામુ અલૈકુમ.	السّلام علیکم۔
વ અલૈકુમુસ્સલામ.	وعلیکم السّلام۔
આંપકે બળે ભાઈ હૈં ?	آپ کے بڑے بھائی ہیں؟
જી નહીંઈ	جی نہیں۔
વો બાહર ગએ હૈં.	وہ باہر گئے ہیں۔
ઔર છોટે ભાઈ ?	اور چھوٹے بھائی؟
વો પળહાઈ મેં મસરૂફ હૈં.	وہ پڑھائی میں مصروف ہیں۔
આપકે વાલિદ કહાં હૈં ?	آپ کے والد کہاں ہیں؟
વો બહેન કે ઘર ગએ હૈં.	وہ بہن کے گھر گئے ہیں۔
આપકી વાલેદહ ?	آپ کی والدہ؟
વો સબ્ઝી લાને બાઝાર ગઈ હૈં.	وہ سبزی لانے بازار گئی ہیں۔
આજ આપ આફિસ નહીં જાઓગે કયા ?	آج آپ آفس نہیں جاؤ گے کیا؟
કયૂં નહીં.	کیوں نہیں۔
ખુદા હાફિઝ.	خدا حافظ۔

બાગ મેં — باغ میں

અસ્સલામુ અલૈકુમ.	السّلام علیکم۔
વ અલૈકુમુસ્સલામ.	وعلیکم السّلام۔
આપકી તબીઅત કૈસી હૈ ?	آپ کی طبیعت کیسی ہے؟
આપ કૈસે હૈં ?	آپ کیسے ہیں؟
તાઝા દમ હોને કે લિયે બાગકી સૈર ઝરૂરી હૈ.	تازہ دم ہونے کے لیے باغ کی سیر ضروری ہے۔
વો દેખિયે ગુલાબ ઔર ગુલેલાલા.	وہ دیکھیے گلاب اور گلِ لالہ
વો દેખિયે યાસ્મિન ઔર સૂરજમુખી.	وہ دیکھیے یاسمن اور سورج مکھی
સુબ્હકા સમા કિતના સુહાના હૈ !	صبح کا سما کتنا سہانا ہے !
ઠંડી ઔર તાઝા હવા.	ٹھنڈی اور تازہ ہوا۔
માલી કાફી બુળહા હૈ.	مالی کافی بوڑھا ہے۔
બળા મેહનતી હૈ.	بڑا محنتی ہے۔
ઉસકે સાથ ઉસકા બેટા હૈ.	اس کے ساتھ اُس کا بیٹا ہے۔
કયા આપ રોઝાના યહાં આતે હૈં ?	کیا آپ روزانہ یہاں آتے ہیں؟

માલેકન ઔર ખાદેમાકી ગુફ્તગૂ | مالکن اور خادمہ کی گفتگو

કમલા સફાઈ હો ગઈ ?	کملا صفائی ہوگئی؟
સાહબકા કમરા સાફ કિયા ?	صاحب کا کمرہ صاف کیا؟
કાલીનકો છત પર લે જાઓ.	قالین کو چھت پر لے جاؤ۔
યે કુર્સિયાં હટાઓ.	یہ کرسیاں ہٹاؤ۔
યે તસ્વીરેં સાફ કરો.	یہ تصویریں صاف کرو۔
ફર્નીચર ખરાબ ન હો.	فرنیچر خراب نہ ہو۔
દેખભાલ કર કામં કરો.	دیکھ بھال کر کام کرو۔
ફર્શકો રગળ રગળ કર સાફ કરો.	فرش کو رگڑ رگڑ کر صاف کرو۔
કાંચકા કોઈ બરતન ટૂટને ન પાએ.	کانچ کا کوئی برتن ٹوٹنے نہ پائے۔
સબ કામ ઇહતિયાતસે કરો.	سب کام احتیاط سے کرو۔
આપ મુત્મઇન રહેં	آپ مطمئن رہیں۔
મુઝ પર ભરોસા કરેં.	مجھ پر بھروسہ کریں۔

ડાક્ટરસે ગુફ્તગૂ ڈاکٹر سے گفتگو

કહિયે કયા તકલીફ હૈ ?	کہیے کیا تکلیف ہے؟
પેટ મેં દર્દ હૈ.	پیٹ میں درد ہے
કબ સે ?	کب سے؟
કલ સે.	کل سے
ઔર કોઈ શિકાયત ?	اور کوئی شکایت؟
નીંદ ગાયબ હૈ.	نیند غائب ہے؟
બાહરકી અશ્યા ખાતે હો ?	باہر کی اشیا کھاتے ہو؟
જીહાં, કભી કભી.	جی ہاں کبھی کبھی۔
મુરગ્ગન ગિઝાએં ઈસ્તેમાલ ન કરેં.	مرغّن غذائیں استعمال نہ کریں۔
આલૂ ચાવલ ભી કમ ઈસ્તેમાલ કરેં.	آلو، چاول بھی کم استعمال کریں۔
દો રોઝકી દવા દેતા હૂં.	دوروز کی دوا دیتا ہوں۔
યે દવાએં ખાનાખાનેકે બાદ લેં.	یہ دوائیں کھانا کھانے کے بعد لیں۔
શુક્રીયા - ખુદા હાફિઝ.	شکریہ خدا حافظ۔

બુક ડીપો પર بُک ڈپو پر

દીવાને ગાલિબ હૈ ?	دیوانِ غالب ہے؟
ડીલકસ યા સાદા ?	ڈیلکس یا سادہ؟
કુલ્લીયાતે ઈકબાલ હૈ ?	کلّیاتِ اقبال ہے؟
ખુર્દ યા કલાં સાઈઝ મેં ?	خُرد یا کلاں سائز میں؟
સાહિરકી તલખિયાં હૈ ?	ساحر کی تلخیاں ہے؟
આબેહયાતકા નયા એડીશન હૈ ?	آبِ حیات کا نیا ایڈیشن ہے؟
પ્રેમચંદ પર ડાકટર કમર રઈસકી કિતાબ હૈ ?	پریم چند پر ڈاکٹر قمر رئیس کی کتاب ہے؟
કિશન ચંદ્રકી "દેવતા ઔર કિસાન" મિલેગી ?	کرشن چندر کی "دیوتا اور کسان" ملے گی؟
ઉર્દૂ ડ્રામેકે ઈર્તકા પર કોઈ કિતાબ હૈ ?	اردو ڈرامے کے ارتقا پر کوئی کتاب ہے؟
"મઝામીને ફરહત" હૈ ?	"مضامینِ فرحت" ہے؟
અલી સરદાર જાફરી નંબર હૈ ?	علی سردار جعفری نمبر ہے؟
દોબારા તશરીફ લાઈયેગા.	دوبارہ تشریف لائیے گا۔